

บทที่ 5

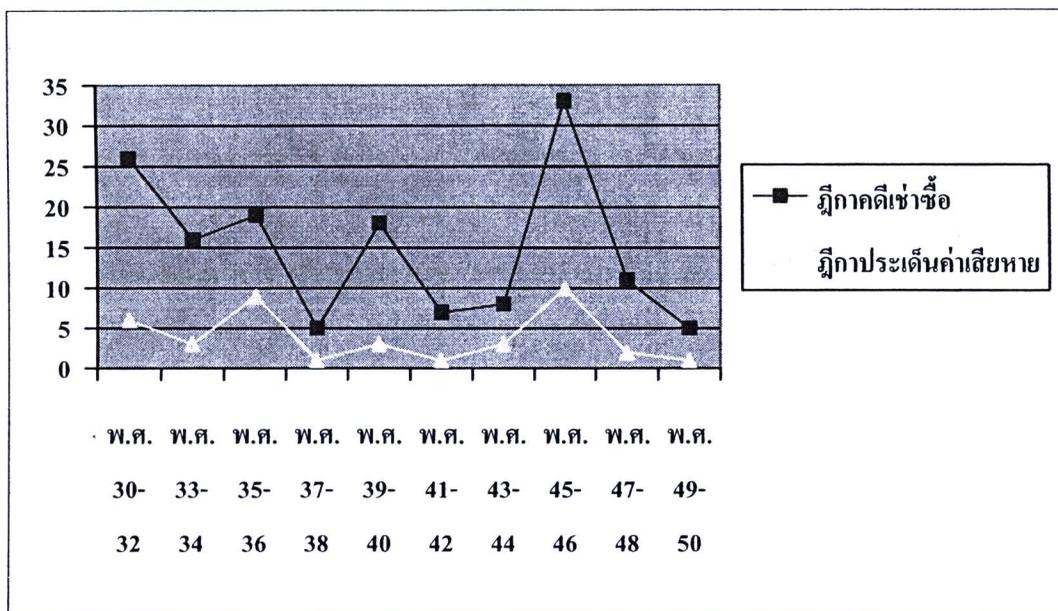
การนำหลักนิติเศรษฐศาสตร์มาวิเคราะห์แก่การกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ

ในบทต่อไปนี้ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้นำเสนอในบทที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบการวิเคราะห์แนวทาง คำพิพากษาของศาลไทยว่าในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อนั้น ศาลไทยมีลักษณะอย่างไร มีปัญหาอย่างไร เคยมีการคำนึงถึงแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์ มากน้อยเพียงใด หากศาลไม่เคยคำนึงถึงแนวความคิดในทางเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวแล้ว การนำเสนอแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นจะสามารถนำมาเป็นแนวทางและ กำหนดวิธีการ ในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อได้อย่างไร

5.1 วิเคราะห์แนวคำพิพากษาในคดีเช่าซื้อในมุมมองนิติเศรษฐศาสตร์

เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน⁹² จะพบว่าตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2550) คดีเช่าซื้อได้ขึ้นมาสู่ศาลฎีกาจำนวน 148 คดี โดยในจำนวนคดีดังกล่าวนี้เป็นคดีที่มีการฎีกาในประเด็นอันเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายเป็นจำนวน 30 คดี โดยในการฎีกาเรื่องการกำหนดค่าเสียหายเหล่านี้ มีบางกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลล่างเนื่องจากคู่ความมิได้อุทธรณ์ในปัญหาการกำหนดค่าเสียหาย หรือเป็นกรณีที่ฎีกาขึ้นมาโดยอ้างว่าค่าเสียหายที่ศาลล่างปรับลดนั้นมีใช่เบี้ยปรับ โดยคดีเหล่านี้ศาลฎีกาจะไม่เข้าไปก้าวล่วงต่อคำพิพากษาของศาลล่าง เนื่องจากศาลฎีกาพิจารณาว่าเรื่องดังกล่าวเป็นดุลพินิจที่ศาลล่างมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายได้ อย่างไรก็ดี ก็ยังคงมีคำพิพากษาของศาลฎีกาบางส่วนที่ศาลฎีกาก็ได้แก้ไขการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าว โดยรายละเอียด ผู้วิจัยขอสามารถนำเสนอในรูปแบบของแผนภูมิรูปภาพ ดังต่อไปนี้

⁹² ข้อมูลจากสารบัญญัตินิติพิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม

ภาพที่ 5.1 แสดงจำนวนคดีเข้าชื่อที่ขึ้นสู่ศาลฎีกา และฎีกาคดีเข้าชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นค่าเสียหาย

ดั่งแผนภาพข้างต้นจะเห็นว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง 2446 จะมีคดีเข้าชื่อขึ้นสู่ศาลฎีกาในอัตราที่สูงมากกว่าช่วงปีอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากมาในช่วงปีดังกล่าว เป็นช่วงที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540 โดยในช่วงระยะเวลาก่อนวิกฤตการณ์ดังกล่าวจะเห็นว่ามียุทธคดีเข้าชื่อขึ้นสู่ศาลฎีกาเป็นจำนวนน้อยเพราะเศรษฐกิจของประเทศไทยดี ผู้เข้าชื่อก็จะมีกำลังที่จะสามารถปฏิบัติตามสัญญาเข้าชื่อได้อย่างครบถ้วน แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าวก็ส่งผลทำให้ผู้เข้าชื่อไม่มีกำลังที่จะสามารถชำระเงินค่าเข้าชื่อตามสัญญาได้อีกต่อไป แต่ประเด็นคำถามอาจเกิดขึ้นได้ว่าหากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดเมื่อปี 2540 แล้วเหตุใดในปีดังกล่าวคดีเข้าชื่อจึงยังไม่ขึ้นมาสู่ศาลฎีกา เนื่องจากในการดำเนินการฟ้องร้องคดีนั้นก่อนที่คดีจะขึ้นสู่ศาลฎีกา ต้องผ่านการพิจารณาจากศาลชั้นต้นก่อน แล้วจึงอุทธรณ์ฎีกาขึ้นมาตามลำดับชั้นศาล ดังนั้นเมื่อลักษณะแผนภาพที่แสดงให้เห็นในปี พ.ศ. 2545 นั้นมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมาก การฟ้องร้องในคดีเข้าชื่อในศาลชั้นต้นก็น่าที่จะเริ่มสูงขึ้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2540 นั้นเอง

โดยมีข้อสังเกตว่า แม้จำนวนคดีเข้าชื่อที่ขึ้นมาสู่ศาลฎีกาจะมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับคดีประเภทอื่นๆ ก็มีได้หมายความว่าสามารถสะท้อนว่าการกำหนดค่าเสียหายของศาลนั้นมี ความรัดกุมชัดเจน และสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่คู่ความแล้ว เนื่องจากว่าเงื่อนไขในการอุทธรณ์ฎีกานั้น มีเงื่อนไขอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางกฎหมาย เช่น เรื่องทุนทรัพย์พิพาทในคดีนั้นๆ ประเด็นในทางธุรกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการหรือผู้ให้เข้าชื่อเห็นว่าการอุทธรณ์ฎีกาอาจ

ต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่สูงเกินกว่าที่ตนต้องไปลงทุนเพิ่มเติมในคดีนั้น โดยผู้วิจัยก็ได้มีการยกตัวอย่างคำพิพากษาของศาลชั้นต้นไว้เป็นตัวอย่างให้เห็นแล้วในบทที่ 3 โดยเหตุที่คำพิพากษาทั้งสองเรื่องนั้นกำหนดค่าเสียหายที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก อาจเป็นเหตุผลบางอย่างที่เป็นข้อเท็จจริงในคดี แต่ก็มีบุคคลสังเกตเห็นและยอมรับว่าในการกำหนดค่าเสียหายของศาลในคดีเช่าซื้อนั้นมีปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนแน่นอนของคำพิพากษาของศาลล่าง อันส่งผลให้ศาลสูงต้องมีการแก้ไขคำพิพากษาที่ขึ้นมาอยู่บ่อยครั้ง และได้มีการวิจัยถึงปัจจัยและปัญหาที่ส่งผลต่อการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ⁹³

โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นปัญหาที่ส่งผลต่อการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ ซึ่งมีประเด็นใหญ่ๆ อยู่หลายปัจจัยซึ่งด้วยความเคารพต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และงานวิจัยฉบับนี้เป็นเพียงงานวิจัยในเชิงวิชาการเท่านั้น ประกอบกับที่ได้มีงานวิจัยมาแล้วเกี่ยวกับ “ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายของศาล ศักยภาพเช่าซื้อรถยนต์” และงานวิจัยดังกล่าวได้จำแนกปัญหาออกเป็น 3 ปัจจัย กล่าวคือ

1) ปัจจัยที่เกิดจากผู้ให้เช่าซื้อ โดยมีประเด็นที่สำคัญอยู่ 3 ส่วนกล่าวคือ

(1) ประเด็นในเรื่องการปกปิดราคาทรัพย์สินที่แท้จริง

ในการนำรถยนต์ออกให้เช่าซื้อนั้นมีผู้ประกอบการธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์จำนวนไม่น้อยที่ไม่ยอมเปิดเผยราคาที่แท้จริงของรถยนต์ที่นำออกให้เช่าซื้อ โดยระบุเพียงค่าเช่าซื้อที่ผู้เช่าซื้อจะต้องชำระตามสัญญา ซึ่งการไม่ระบุราคาที่แท้จริงไว้ในสัญญาเช่าซื้อหรือไม่นำสืบให้ปรากฏในชั้นพิจารณาเป็นการสร้างภาระแก่ศาลในการที่จะต้องคำนวณหาราคาที่แท้จริงของทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ อย่างไรก็ตามแม้ในสัญญาเช่าซื้อในปัจจุบันจะมีการระบุรายละเอียดว่าเงินลงทุนของผู้ให้เช่าซื้อมีมูลค่าเท่าใด ผลประโยชน์ที่ผู้เช่าซื้อเชื่อว่าจะได้รับจากสัญญาเช่าซื้อเท่าไรก็ตาม แต่รายละเอียดดังกล่าวก็มิได้สะท้อนถึงราคารถยนต์ที่แท้จริงในท้องตลาด กล่าวคือ แม้จะมีการระบุถึงเงินลงทุนก็ตาม แต่โดยปกติแล้วในทางปฏิบัติในการซื้อรถยนต์นั้น ผู้ประสงค์จะซื้อรถยนต์จะมีการวางแผนการเงินล่วงหน้าก่อนในเบื้องต้น และเหลือส่วนต่างจากราคาที่แท้จริงกับเงินค่างวดเท่าใดแล้ว จึงจะเป็นเงินลงทุนของผู้ให้เช่าซื้อ ดังนั้นเงินลงทุนจึงมิได้สะท้อนถึงราคาทรัพย์สินที่แท้จริงได้

นอกจากนั้น หากสัญญาเช่าซื้อมีการระบุถึงเงินลงทุนและเงินค่างวดในขณะทำสัญญาแล้วก็ตาม คำถามอาจเกิดขึ้นว่าราคาทรัพย์สินอันเกิดจากผลรวมของเงินลงทุนและเงินค่างวดนั้น จะสามารถสะท้อนถึงราคาทรัพย์สินในปัจจุบันได้หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยก็เห็นว่าไม่สามารถสะท้อนถึงราคาของทรัพย์สินที่แท้จริง ณ ปัจจุบันได้ เนื่องจากหากคำนวณราคาทรัพย์สินที่แท้จริง ณ วันที่ทำสัญญาเช่าซื้อแล้ว ราคาดังกล่าวก็จะมิได้สะท้อนถึงราคาทรัพย์สินที่แท้จริง ณ ปัจจุบัน อันสามารถนำมากำหนดค่าเสียหายได้อย่างถูกต้องได้

⁹³ สุทัศน์ ศิริมหาพฤกษ์. เล่มเดิม.

(2) ประเด็นในเรื่องการเรียกร้องค่าเสียหายที่สูงเกินความเป็นจริง

ในการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ผู้ให้เช่าซื้อฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้เช่าซื้อนั้น ผู้ให้เช่าซื้อมักจะเรียกร้องค่าเสียหายที่สูงเกินความเสียหายที่แท้จริง ทั้งนี้โดยอาศัยข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อซึ่งเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่ผู้ให้เช่าซื้อจัดเตรียมมา การเรียกร้องเช่นนี้ก่อให้เกิดภาวะแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจปรับลดค่าเสียหายลง บางครั้งแม้ปรับลดลงแล้ว ค่าเสียหายสุทธิยังสูงกว่าความเป็นจริง

(3) ประเด็นในเรื่องการนำสืบข้อเท็จจริงที่ไม่ชัดเจนเพียงพอที่ศาลจะนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหาย

ในการเรียกร้องค่าเสียหายบางอย่าง เช่น ราคาทรัพย์สินที่แท้จริง ค่าใช้ทรัพย์หรือค่าขาดประโยชน์ หรือค่าติดตามทรัพย์สินคืน แม้จะเป็นสิทธิที่จะเรียกร้องได้ตามกฎหมายหรือตามสัญญา แต่ปัญหาว่าค่าเสียหายในส่วนนี้มีเพียงใดนั้น ผู้ให้เช่าซื้อจะต้องนำข้อเท็จจริงมาสนับสนุนให้ปรากฏเด่นในทางปฏิบัติผู้ให้เช่าซื้อจะมีเพียงผู้รับมอบอำนาจมาเบิกความโดยไม่มีข้อเท็จจริงหรือเอกสารที่ระบุรายละเอียดที่ชัดเจนเพียงพออื่นมาสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตน ทำให้เกิดภาวะแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายให้สอดคล้องต่อความเป็นจริง

2) ปัจจัยที่เกิดจากผู้เช่าซื้อ โดยมีประเด็นที่สำคัญอยู่ 3 ส่วนกล่าวคือ

(1) ปัญหาการผิคนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อแต่ยังคงครอบครองใช้ประโยชน์ในรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อ

การที่ผู้เช่าซื้อผิคนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อแต่ไม่ยอมส่งมอบรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อคืนจนเป็นเหตุให้ผู้ให้เช่าซื้อต้องมาฟ้องเรียกร้องเรียกค่าเสียหายต่างๆ ต่อศาลนั้น สิ่งที่สร้างความลำบากแก่ศาลในกรณีนี้คือ การกำหนดค่าเสื่อมราคาหรือค่าขาดราคาว่าควรจะเป็นเท่าใด

(2) ปัญหาการใช้รถยนต์ที่ให้เช่าซื้อโดยไม่ระมัดระวังหรือใช้งานเกินปกติอย่างมากจนเป็นเหตุให้รถยนต์ที่ให้เช่าซื้อเสื่อมสภาพหรือเสื่อมราคาลงอย่างรวดเร็ว

การใช้รถยนต์ที่ให้เช่าซื้ออย่างไม่ระมัดระวังหรือใช้งานเกินปกติ เช่น เช่าซื้อรถยนต์เก่งไปวิ่งรับส่งผู้โดยสารจากกรุงเทพมหานครไปจังหวัดสงขลาทุกวัน ย่อมทำให้รถยนต์เก่งที่เช่าซื้อเสื่อมสภาพหรือเสื่อมราคาลงอย่างรวดเร็วแม้ใช้งานไม่กี่เดือน จึงเกิดปัญหาแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสื่อมราคาหรือค่าขาดราคาที่เหมาะสมแก่ผู้ให้เช่าซื้อ

(3) ปัญหาการละเลยของผู้เช่าซื้อในการต่อสู้คดีและนำสืบพยานหลักฐาน

ในคดีเช่าซื้อรถยนต์นั้น ส่วนใหญ่ผู้เช่าซื้อจะไม่ให้การต่อสู้คดีหรือให้การต่อสู้คดีไว้แต่ไม่นำพยานหลักฐานมานำสืบ ส่งผลให้ศาลไม่มีข้อเท็จจริงจำฝ่ายผู้เช่าซื้อประกอบในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหาย

3) ปัญหาที่เกิดจากผู้พิพากษาหรือศาล⁹⁴ โดยมีประเด็นที่สำคัญอยู่ 3 ส่วนเช่นกัน กล่าวคือ

(1) ปัญหาการขาดความชำนาญหรือทักษะในการพิจารณาคดีเช่าซื้อรถยนต์ของผู้พิพากษา

ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ เพราะหากผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีเช่าซื้อมีความชำนาญและมีทักษะในคดีเช่าซื้อ ย่อมทำให้การใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายสอดคล้องต่อความเป็นจริงอันจะทำให้เกิดความพอใจแก่คู่ความทุกฝ่าย

(2) ปัญหาความไม่ชัดเจนของหลักการหรือวิธีการที่ใช้ในการคำนวณหาราคาที่แท้จริงของรถยนต์ขณะทำสัญญาเช่าซื้อและขณะผัดนัด รวมทั้งหลักการคำนวณค่าใช้จ่ายหรือค่าขาดประโยชน์

เนื่องจากการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายได้ถูกต้องจะต้องเกิดจากข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแท้จริงแล้ว การไม่มีหลักการหรือวิธีการที่ชัดเจนในการคำนวณหาราคาที่แท้จริงของรถยนต์ที่เช่าซื้อก็เป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งและมีผลต่อการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายของศาล

(3) ปัญหาทัศนคติของผู้พิพากษาที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจให้เช่าซื้อและต่อผู้เช่าซื้อ ทัศนคติของผู้พิพากษาที่มีต่อคดีที่ตนนั่งพิจารณานั้น ไม่ว่าจะ เป็นทัศนคติในทางบวกหรือทางลบย่อมส่งผลกระทบต่อคู่ความในคดีทั้งสิ้น โดยเฉพาะในการกำหนดค่าเสียหาย โดยหากศาลที่นั่งพิจารณานั้นๆ มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ย่อมทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียหายได้

ซึ่งปัจจัยทั้งสามปัจจัยหลักที่ได้กล่าวมานั้นก็ได้มีการกล่าวถึงกันมาบ้างแล้ว ในหลายๆ งานวิจัย โดยมีการเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 5 ในเรื่องสัญญาเช่าซื้อ โดยให้นำแนวความคิดของกฎหมายเช่าซื้อของประเทศอังกฤษมาเป็นแนวทางในการแก้ไข นอกจากนั้นปัจจุบันก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิเศษอีกหลายฉบับเพื่อจะได้สร้างความเป็นธรรมให้แก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมากยิ่งขึ้น เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค

⁹⁴ แหล่งเดิม.

พ.ศ. 2522 ที่ได้รับการปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ศาลในการพิจารณาถึงข้อสัญญาที่มีลักษณะเป็นการเอาเปรียบแก่ผู้เช่าซื้อหรือบริโคมมากจนเกินไป นอกจากนั้นก็ยังมีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ซึ่งประกาศฉบับดังกล่าวได้ประกาศออกมาเพื่อโดยอาศัยอำนาจของ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค ฉบับดังกล่าว เพื่อเป็นการเพิ่มมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้เช่าซื้อให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประกาศที่กำหนดถึงรายละเอียดในสัญญาเช่าซื้อที่ผู้ให้เช่าซื้อส่วนใหญ่จะได้มีการกำหนดข้อสัญญาซึ่งเป็นสัญญามาตรฐานให้แก่ผู้เช่าซื้อไว้ ประกาศฉบับดังกล่าวจึงกำหนดถึงรายละเอียดว่าสัญญามาตรฐานดังกล่าวนี้ต้องมีมาตรฐานอย่างไร

มีประเด็นคำถามที่ว่า ดังนั้นหากปัจจัยดังที่ได้กล่าวมานั้นถูกแก้ไข โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอย่างครบถ้วนแล้ว ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นแก่คู่กรณีจะเพียงพอหรือไม่ เห็นว่า แม้ในปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับเพื่อการควบคุมและกำหนดมาตรฐานในสัญญาเช่าซื้อแล้วก็ตาม แต่กฎหมายเหล่านั้นก็เป็นเพียงมาตรฐานหรือหลักกฎหมายเพื่อให้ศาลสามารถปรับใช้แก่สัญญาเช่าซื้อเท่านั้น โดยไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดวิธีการ หรือวิธีคำนวณค่าเสียหายซึ่งเป็นกระบวนการในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ดังนั้นแม้ในอนาคตจะมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมก็ตาม ผู้วิจัยก็ยังคงเห็นว่ากระบวนการบัญญัติกฎหมายก็คงไม่สามารถที่จะกำหนดวิธีการอันเป็นหลักการในทางปฏิบัติให้แก่ศาลได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงประสงค์ให้งานวิจัยฉบับนี้เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาต่อไปนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ดี หากได้พิจารณาถึงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาตลอด 20 ปีที่ได้กล่าวมานั้น ไม่มีคำพิพากษาฎีกาใดเลยที่จะได้กล่าวถึงแนวความคิดในทางเศรษฐศาสตร์แต่อย่างใด ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทข้างต้นว่าแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์นั้นเป็นแนวความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นในกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งแม้ในคดีเช่าซื้อของประเทศอังกฤษ ศาลของประเทศอังกฤษเองก็ยังมีได้กล่าวถึงนิติเศรษฐศาสตร์โดยตรง แต่แนวความคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ก็เป็นความคิดเบื้องหลังที่ศาลสามารถหยิบยกขึ้นประกอบการพิจารณาคดีได้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการพยายามนำแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์อันเป็นแนวความคิดในแง่มุมมองใหม่ที่ประเทศไทยยังมิได้มีการกล่าวถึงมากนักมาปรับใช้ ซึ่งไม่ว่าศาลจะปรับใช้และกล่าวอ้างไว้ในคำพิพากษาหรือเป็นเพียงแนวความคิดเบื้องหลังในการทำคำพิพากษา ก็จะมีส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายและเสริมสร้างความเป็นธรรมได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของนิติศาสตร์คือ “ความยุติธรรม” แต่ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ ความยุติธรรมเป็นเพียงนามธรรมเท่านั้น และไม่สามารถวัดค่าได้เนื่องจากไม่มีเครื่องมือในการวัดความยุติธรรมดังกล่าวได้ แต่ในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว คำว่า “ความมีประสิทธิภาพ” นั้น ถูกให้คำนิยามด้วยเครื่องมือที่สามารถ

วัดค่าได้ ดังนั้นความยุติธรรมในทางนิติเศรษฐศาสตร์มักเป็นจุดที่ใกล้เคียงหรือจุดเดียวกับความมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อจึงควรนำแนวความคิดในเรื่องความมีประสิทธิภาพเข้าร่วมในการพิจารณาเพื่อให้คู่ความได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

แต่ก่อนที่ศาลจะสามารถนำหลักแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์มาปรับใช้แก่การพิจารณาคดี ในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อได้นั้น ปัญหาหรือปัจจัยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจต้องได้รับการแก้ไขให้ครบถ้วนเสียก่อน ไม่ว่าจะโดยวิธีการในการบัญญัติ หรือปรับแก้กฎหมายให้ครอบคลุมถึงปัจจัยปัญหาดังกล่าว ดังนั้นเพื่อการวิเคราะห์การกำหนดค่าเสียหายในมุมมองทางนิติเศรษฐศาสตร์ให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดให้ปัญหาหรือปัจจัยต่างๆดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นถูกแก้ไขให้ครอบคลุมเรียบร้อยแล้วเสียก่อน

นอกจากปัจจัยปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การกำหนดค่าเสียหายของศาลในคดีเช่าซื้อเกิดความไม่แน่นอนและชัดเจนนั้น อาจเนื่องมาจากการที่ในศาลชั้นต้นแต่ละศาลมีวิธีการหรือกระบวนการในการคำนวณค่าเสียหายที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างสูตรที่เคยมีผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วในบทที่ 3 และในปัจจุบันเมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ส่งผลให้คดีเช่าซื้อเป็นคดีผู้บริโภค การฟ้องคดีเช่าซื้อต้องฟ้อง ณ ภูมิลำเนาของจำเลย⁹⁵ ส่งผลให้คดีเช่าซื้อที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในศาลทั่วประเทศไทย โดยจะแตกต่างกับในอดีตที่ผู้ให้เช่าซื้อมักจะฟ้องที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของผู้ให้เช่าซื้อ ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่ตกลงทำสัญญาอันเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิด และจากกรณีดังกล่าวยิ่งส่งผลให้ หากศาลแต่ละศาลไม่มีมาตรฐานในการกำหนดค่าเสียหายที่เป็นมาตรฐานเดียวกันแล้ว ความไม่ชัดเจน และไม่เท่าเทียมกันอันจะส่งผลต่อความเป็นธรรมของคู่ความก็จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

แต่หากมีคำถามเกิดขึ้นประเด็นหนึ่งว่า หากศาลทุกศาลในประเทศกำหนดให้มีสูตรหรือวิธีในการคำนวณค่าเสียหายเพียงวิธีการเดียว อีกทั้งในคดีเช่าซื้อซึ่งเป็นคดีในส่วนแพ่งที่อาจจะกำหนดวิธีการในการคำนวณค่าเสียหายเป็นมาตรฐานเดียวกันได้ (ซึ่งมีความแตกต่างกับคดีอาญาที่มีความร้ายแรงในการเรื่องการกระทำความผิด ส่งผลทำให้กำหนดมาตรฐานการกำหนดโทษเป็นมาตรฐานเดียวกันได้ในทุกศาล) โดยใช้สูตรหรือวิธีการที่มีอยู่ในปัจจุบันจะสามารถทำให้เกิดความเป็นธรรมและมีมาตรฐานเดียวกันหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความคิดดังกล่าวนี้ โดยหลักการแล้วก็จะสามารถทำให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในทุกศาลได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ยังสังเกตเห็นว่าสูตรหรือวิธีการใน

⁹⁵ พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจจะฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว”

การคำนวณค่าเสียหายในปัจจุบันนั้น ก็ยังมีได้คำนึงถึงหลักแนวความคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ที่เป็นแนวความคิดที่ผู้วิจัยเห็นว่า จะสร้างเป็นธรรมให้แก่คู่ความ ได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นแต่อย่างไร

ดังที่ได้มีการวิเคราะห์ไปแล้วว่าคำพิพากษาของศาลมิได้มีการกล่าวถึง หรืออยู่บนพื้นฐานทางแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์ รวมถึงวิธีการหรือกระบวนการในการกำหนดค่าเสียหายของศาลที่ใช้อยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบันก็ยังมีได้คำนึงถึงแนวความคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์เช่นกัน ผู้วิจัยจะได้นำเสนอและวิเคราะห์ถึงแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์ที่จะส่งผลกระทบต่อสูตร และวิธีการในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อต่อไป

5.2 หลักนิติเศรษฐศาสตร์ที่ส่งผลต่อการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อของศาลนั้น ส่วนหนึ่งมาจากคู่ความในคดี ทั้งตัวผู้ให้เช่าซื้อและตัวผู้เช่าซื้อ รวมถึงอาจเกิดจากผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี นอกจากนั้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ ก็จะยังคงมีอยู่ หากศาลยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อใช้ในการกำหนดหรือควบคุมการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อ และย่อมไม่อาจอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในคดีได้อย่างแท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงถึงเห็นว่าการนำหลักนิติเศรษฐศาสตร์เข้ามาปรับใช้และประกอบการพิจารณาในการกำหนดวิธีการ หรือสูตรในการกำหนดค่าเสียหายนั้น จะส่งเสริมให้ผู้สัญญาได้รับความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจเช่าซื้อเพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะได้รับจากการลงทุนอันจะทำให้ผู้ให้เช่าซื้อสามารถเปิดช่องทางในธุรกิจเช่าซื้อได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับแนวความคิดทางนิติศาสตร์ในการกำหนดค่าเสียหาย ว่ามีทฤษฎีการกำหนดค่าเสียหาย โดยพิจารณาจากเจตนารมณ์ของผู้สัญญาว่าการกำหนดค่าเสียหาย อันสามารถแยกได้เป็นสาม กรณี (1) การเยียวยาความเสียหายที่คาดหวัง (Expectation Remedy) (2) การเยียวยาความเสียหายที่เชื่อถือ (Reliance Remedy) และ (3) การเยียวยาเพื่อให้เกิดคืนสู่ฐานะเดิม (Restitution Remedy) ซึ่งการเยียวยาความเสียหายทั้งสามกรณี ผู้วิจัยได้นำเสนอสูตรในการคำนวณค่าเสียหายทั้ง ในกรณีสัญญาโดยทั่วไป และสัญญาเช่าซื้อ ไปแล้วในบทที่ 4

แต่อย่างไรก็ดี สูตรต่างๆ ในการกำหนดค่าเสียหายในบทที่ 4 นั้น อาจส่งผลให้เกิดประเด็นข้อโต้แย้งในข้อเท็จจริงในเรื่องจำนวนค่าเสียหายที่ผู้เช่าซื้อนั้นต้องชำระ จากการที่ผู้เช่าซื้อผิดสัญญาไม่ชำระค่างวดอย่างครบถ้วน อาจต้องพิจารณาอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของผู้เช่าซื้อได้ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้ให้เช่าซื้อ

แต่ในทางกลับกัน จำนวนค่าเสียหายทั้งหมดนั้นต้องนำดอกเบี้ยเงินกู้ตามราคาตลาดของมูลค่า ณ ขณะที่ผิดสัญญาของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ รวมกับมูลค่าของความเสื่อม⁹⁶ (ตามปกติที่ควรเกิดขึ้นจากการได้ใช้ทรัพย์สินตลอดระยะเวลา) ที่คำนวณจากอัตราตลาดเช่นกัน ดังสูตรที่ควรจะเป็น คือ⁹⁷

	จำนวนต้นเงินที่ได้ลงทุนไป	(1)
ลบด้วย	จำนวนเงินค่างวดที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระไปแล้ว	(2)
รวมกับ	ดอกเบี้ยตามอัตราตลาดของส่วนต่างของยอดเงินในข้อ (1) กับ (2)	(3)
รวมกับ	ค่าเสื่อมของทรัพย์สินตามอัตราตลาด	(4)
รวมกับ	ผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน	(5)

โดยผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบันที่กล่าวในสูตรนั้น แสดงถึงองค์ประกอบด้านกำไร (ในด้านจำนวนเงิน) ที่รวมอยู่ในเงินรายงวด (หรือ EMIs) ในมูลค่า ณ ปัจจุบัน (Present Value) เหตุที่รวมจำนวนนี้ในค่างวดส่วนที่ค้างชำระ (Arrears) เนื่องจากตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ปกติแล้วในการลงทุนใด ผู้ลงทุนก็ควรที่จะได้รับผลตอบแทนจากเงินที่ตนได้ลงทุนไป เช่นเดียวกับกรณีสัญญาเช่าซื้อผู้ให้เช่าซื้อหรือผู้ประกอบการที่ได้ออกเงินล่วงหน้าไป เพื่อให้ผู้เช่าซื้อได้ทรัพย์สินที่ตนประสงค์จะเช่าซื้อมา ผู้ให้เช่าซื้อก็ควรได้รับเงินเต็มตามจำนวนที่ตนคาดหมายไว้ ซึ่งเป็นเงินตามธุรกิจตามปกติหากไม่มีการผัดผ่อนจากผู้เช่าซื้อ นี่จึงครอบคลุมถึงค่าต้นทุนทางโอกาสของเจ้าของในสินค้า ซึ่งความสำคัญของการใช้มูลค่า ณ ปัจจุบัน (Present value) ในจำนวนเงินพิเศษ (Premium) คือ มูลค่า ณ ปัจจุบัน (Present value) ทำให้จำนวนเงินพิเศษ (Premium) มีมูลค่าที่ผู้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบในวันที่ผัดผ่อน ดังนั้น มูลค่า ณ ปัจจุบัน (Present value) จึงเป็นตัวจัดองค์ประกอบของดอกเบี้ยที่เจ้าของอาจได้รับจากเงินพิเศษ (Premium) และได้รับเพียงจำนวนที่แท้จริงโดยไม่มีดอกเบี้ย

⁹⁶ การเสื่อมราคาของทรัพย์สินนี้ถือเป็นเงื่อนไขในทางการค้าที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ว่าแม้ทรัพย์สินมิได้ถูกให้บุคคลอื่นเช่าทรัพย์สิน หรือเช่าซื้อทรัพย์สินนั้นไป ทรัพย์สินนั้นก็สามารเสื่อมมูลค่าได้จากการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินเอง นอกจากนั้นในเรื่องดอกเบี้ยก็สามารถรองรับต่อเรื่อง “ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)” ได้ เนื่องมาจากการผู้ให้เช่าซื้อสามารถนำทรัพย์สินนั้นออกไปหาประโยชน์อื่นๆ จากการเช่าซื้อได้

⁹⁷ Jain Tarun. Op.cit. pp. 13-19.

แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วสูตรการคำนวณดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการประเมินค่าความเสียหายตามความเป็นจริง ณ ปัจจุบัน ก็ยังมีคำถามอีกหลายข้อที่ยังให้คำตอบไม่ได้⁹⁸ เช่น 1) สิ่งใดที่ควรจะใช้ในการเยียวยาผู้ให้เช่าซื้อหรือเจ้าของทรัพย์สินเพื่อเป็นการชดเชยราคาทรัพย์สินที่เช่าซื้อ นั้น เช่น จำนวนเงินพิเศษ (Premium) ของราคาทรัพย์สิน หรือองค์ประกอบทางด้านกำไรในระยะเวลาสั้นๆ เนื่องด้วยจำนวนค่าเสียหายนั้นอาจไม่สัมพันธ์กันกับปัจจัยด้านเวลา ซึ่งในการคำนวณนั้นอาจไม่สามารถอ้างอิงทางทฤษฎีได้ 2) การคำนวณตามสูตรที่ได้กล่าวมานั้น อาจไม่สามารถหาความแตกต่างระหว่างประเภทของทรัพย์สินที่เช่าซื้อได้ กล่าวคือหากผู้เช่าซื้อเช่าซื้อรถบีเอ็มดับเบิลยู หรือเช่าซื้อมอเตอร์ไซค์ธรรมดาค่าดอกเบี้ยที่รับได้ของการคำนวณความเสียหายยังคงเท่าเดิม ซึ่งก็เป็นกรณีที่น่าจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมและไม่สมเหตุสมผลขึ้น เนื่องจากเห็นได้ชัดถึงความแตกต่างของทรัพย์สินว่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก และสมควรเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้เช่าซื้อก็ควรที่จะได้รับผลประโยชน์หรือดอกเบี้ยที่มีความแตกต่างกันตามไปด้วย และ 3) ประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมานั้น ไม่ได้คำนึงถึงประเด็นเรื่องค่าวงดที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อหรือเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสาระสำคัญหากค่าวงดเหล่านี้จะถูกนำมาคำนวณอีกครั้งหลังจากคำนวณดอกเบี้ย ซึ่งเกี่ยวกับมูลค่าของเงินที่ชำระไปแล้ว

นอกจากนี้สูตรการคำนวณยังมีข้อเสียอีกประการ คือ อัตราดอกเบี้ยในมูลค่าของตลาด (Market Rate of Interest) ซึ่งอาจไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ถูกต้องสำหรับมูลค่าของเงินตามเวลา (Time Value of Money) ได้ในทุกกรณี แต่อย่างไรก็ดีนักเศรษฐศาสตร์ต่างๆ ก็เห็นด้วยว่าควรต้องมีหน่วยวัดใดที่ถูกต้องแม่นยำ เพื่อวัดมูลค่าของเงินตามเวลา (Time Value of Money) ซึ่งจะรวมถึงตัวแปรอื่นๆ เช่น อัตราเงินเฟ้อในช่วงเวลานั้น การลดลงของกำลังเงินในการซื้อสินค้า ฯลฯ

โดยมูลค่าของเงินตามเวลา (Time Value of Money) นั้น เป็นวิธีการที่ชัดเจนวิธีหนึ่งในการคำนวณค่าความเสียหาย ท่ามกลางจุดเด่นหลายประการของวิธีการนี้ จุดเด่นที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับที่สุดคือ จำนวนดอกเบี้ยที่ต้องชำระ (Interest Payable)⁹⁹ สำหรับการใช้จ่ายประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้เช่าซื้อ ซึ่งอาจถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจหรือกำหนดค่าเสียหายร่วมกันกับ ผลประโยชน์ที่เชื่อถือได้ (Reliance Interest) ได้อย่างเหมาะสม และเมื่อพิจารณาการเลือกใช้จ่ายทางด้านเวลา (Time

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ เนื่องจากเมื่อมีการกู้ยืมเงินกันแล้ว ก็จำเป็นต้องมีการชำระดอกเบี้ยในเงินจำนวนดังกล่าว โดยดอกเบี้ยจากการกู้ยืมดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นการตอบแทนการนำเงินของบุคคลอื่นมาทำให้บุคคลนั้นต้องเสียโอกาสในการใช้เงินจำนวนนั้น รวมทั้งดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแก่ผู้ให้กู้ด้วย กล่าวคือ หากผู้ให้กู้เห็นว่าช่วงเวลาดังกล่าวมีความเสี่ยงมากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยก็จะสูงตามไปด้วย ดังนั้นจำนวนของดอกเบี้ยที่ต้องชำระนั้นก็มักจะขึ้นอยู่กับจำนวนเงินและระยะเวลาในการกู้ยืมเงินด้วย เพราะการกู้ที่มีความเสี่ยงมากดอกเบี้ยที่จะต้องชำระก็จะสูงตามไปด้วย

Factor) เข้ามาประกอบการกำหนดสูตรในการกำหนดความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยมีได้มีเจตนาเพื่อจะให้ประโยชน์แก่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และกำหนดให้การตกลงในการทำสัญญาเช่าซื้อนั้นมีพื้นฐานอยู่บนหลักความเป็นอิสระในการแสดงเจตนา ซึ่งหมายถึงการแสดงเจตนาโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมหรืออิทธิพลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง¹⁰⁰

ดังรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบการพิจารณาจากทฤษฎีในการกำหนดค่าเสียหาย และแนวความคิดในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ผู้ให้เช่าซื้อควรได้รับการชดเชยค่าเสียหายอย่างเหมาะสม แต่ก็ไม่ควรเป็นการกำหนดค่าเสียหายในลักษณะการลงโทษฝ่ายที่กระทำผิดสัญญา ดังนั้นการชดเชยค่าเสียหายอย่างเหมาะสมเพื่อให้คู่สัญญาได้อยู่ในสถานะที่เท่าเทียมกันนั้น จึงมีนักกฎหมายนำเสนอวิธีการหรือกระบวนการในการชดเชยค่าเสียหายจากการผิดสัญญาเช่าซื้อตามสูตรต่อไปนี้¹⁰¹

ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ ค่าเช่าหากนำทรัพย์สินนั้นออกให้เช่าได้ในอนาคต	
โดยคำนวณมูลค่าการเช่า ณ ปัจจุบัน	(3)
ลบด้วย มูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุด	(4)

ดังนั้นค่าเสียหายที่ผู้เช่าซื้อที่ผิดสัญญาควรต้องรับผิดชอบคือ

$$\text{ค่าเสียหาย} = (1) + (2) + (3) - (4)$$

แต่สูตรดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นที่แตกต่างออกไปจากสูตรดังกล่าว เนื่องจากเหตุผลว่า ในปัจจุบันใน (3) นั้น การฟ้องคดีเช่าซื้อในประเทศไทยก็มีการฟ้องร้องและเรียกร้องค่าเสียหายในส่วนดังกล่าว โดยผู้ให้เช่าซื้อหรือโจทก์ในคดีเช่าซื้อจะขอให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายจากการที่ตนไม่สามารถนำรถยนต์ออกใช้ประโยชน์ได้ โดยประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่ศาลมักปรับลดโดยดุลพินิจของศาลเอง ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐาน หรือตัวชี้วัดที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้

¹⁰⁰ ในที่นี้จะขอสันนิษฐานให้มูลค่าของจำนวนผลกำไร หรือเงินพิเศษ (premium) ระหว่างผู้เช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อที่ตกลงกันนั้น อยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันในเข้าทำสัญญาเช่าซื้อ

¹⁰¹ Jain Tarun. Op.cit. p 20.

นำเสนอความเห็นเพิ่มเติม และขออธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถปรับเข้ากับข้อเท็จจริง ในคดีเช่าซื้อของไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าในการฟ้องร้องคดีเช่าซื้อของประเทศไทยจะเกิดจากผู้ให้เช่าซื้อฟ้องผู้เช่าซื้อ จากการผิดสัญญาเช่าซื้ออันผู้เช่าซื้อไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ โดยการฟ้องร้องจะสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ

1) ในการฟ้องร้องในคดีเช่าซื้อกรณีฟ้องเรียกรถยนต์คืน ผู้ให้เช่าซื้อจะเรียกร้องให้ส่งมอบรถยนต์คืน มิเช่นนั้นก็ให้ใช้ราคาแทน ทั้งยังฟ้องให้ชำระเงินค่าขาดประโยชน์จากการที่ผู้ให้เช่าซื้ออ้างว่าตนไม่สามารถนำรถยนต์ออกให้เช่าแก่บุคคลภายนอกได้ กรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสูตรดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นอาจไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ เนื่องจากหากพิจารณาจากสูตรดังกล่าวในข้อ (4) แล้วพบว่าต้องนำเงินที่ได้รับจากการขายทอดตลาดหรือจากการที่ผู้ให้เช่าซื้อใหม่มาหักจากค่าเสียหายที่จะกำหนดให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ ดังนั้นกรณีนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอสูตรหรือแนวความคิดเพิ่มเติมในการกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อดังนี้

เพื่อเป็นการสนองแนวความคิดและทฤษฎีการเยียวยาความเสียหายที่เชื่อถือ (Reliance Remedy) และคาดหวัง (Expectation Remedy) แล้ว อาจกำหนดสูตรได้ดังนี้คือ

	ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ	ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ	มูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(3)
รวมกับ	ผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน	(4)

แต่สูตรดังกล่าวนี้จะเห็นว่าจะมีได้รวมถึงค่าเช่าที่ผู้ให้เช่าซื้อร้องขอมาจากการที่ตนไม่สามารถนำทรัพย์สินออกให้เช่าได้ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่สามารถทดแทนค่าขาดประโยชน์ดังกล่าวได้คือผลประโยชน์ค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน โดยสูตรดังกล่าวสามารถสนองแต่แนวความคิดในการกำหนดค่าเสียหายได้ เนื่องจากเหตุผลที่ว่าเมื่อพิจารณาจากสูตรใน (1), (2) จะเป็นการสนองต่อแนวความคิดและทฤษฎีการกำหนดค่าเสียหายโดยเยียวยาผลประโยชน์ที่คาดหวัง (Expectation Remedy) ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4

ในส่วน (3) นั้นผู้วิจัยกำหนดให้คำนวณตามราคาทรัพย์สินในท้องตลาด กล่าวคือ หากเป็นกรณีรถยนต์ก็สามารถพิจารณาจากราคาเฉลี่ยรถยนต์มือสองในท้องตลาด ไม่ใช่พิจารณาจากจำนวนเงินลงทุนที่ผู้ให้เช่าซื้อได้ลงทุนไป เหตุที่ผู้วิจัยเสนอเงื่อนไขใน (3) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเนื่องจาก โดยหลักในการฟ้องเรียกรถยนต์คืนนั้น เมื่อผู้ให้เช่าซื้อสามารถเข้าครอบครองรถยนต์จากผู้เช่าซื้อแล้ว ผู้ให้เช่าซื้อก็ต้องนำรถยนต์คืนดังกล่าวออกขายทอดตลาด โดยราคาในการขายทอดตลาดก็มักเป็น

ราคาการขายรถยนต์มือสองนั่นเอง และเหตุที่ผู้วิจัยกำหนดเงื่อนไขว่าใน (3) ต้องไม่ใช่กรณีที่ศาลพิจารณาจากเงินทุนที่ผู้ให้เข้าซื้อได้ลงทุนไป เนื่องจากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าในการทำสัญญาเช่าซื้อ นั้นมักจะมีการวางเงินดาวน์ไปแล้วบางส่วนในส่วนที่ยังขาดอยู่เท่าใด จึงจะเป็นเงินลงทุนที่ผู้ให้เข้าซื้อได้ออกให้ไปก่อน ดังนั้นหากคำนวณมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อจากเงินทุนที่ผู้ให้เข้าซื้อลงทุนไป จะไม่สามารถหาราคาที่แท้จริงของทรัพย์สินในท้องตลาดในปัจจุบันได้

อย่างไรก็ดี หากเกิดคำถามที่ว่าหากสัญญาเช่าซื้อระหว่างคู่สัญญาเป็นการซื้อรถยนต์มือสองมาแต่ต้น หากผู้เช่าซื้อผิดสัญญาการเช่าครอบครองรถยนต์อีกครั้งหนึ่งจะทำให้ผู้ให้เข้าซื้อต้องเสียเปรียบหรือไม่ (เพราะเท่ากับว่ารถยนต์คันดังกล่าวจะเป็นรถยนต์มือที่สามหรือสี่ไปแล้ว มูลค่าก็จะยิ่งน้อยลงไป) สิ่งที่จะชดเชยความเสียเปรียบดังกล่าวคือเงื่อนไข (4) โดยเงื่อนไขในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นการจัดข้อเสียเปรียบดังกล่าว เนื่องจากว่าหากเป็นการเช่าซื้อรถยนต์ที่เป็นรถยนต์เก่าหรือรถยนต์มือสองนั้น ผู้ให้เข้าซื้อก็มักจะกำหนดดอกเบี้ยไว้สูงกว่าการทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ใหม่หรือรถยนต์มือหนึ่ง โดยดอกเบี้ยดังกล่าวก็จะรวมอยู่ในผลประโยชน์ (Premium) ที่ตนเชื่อถือว่าจะได้รับอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ดี เพื่อมิให้เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ให้เข้าซื้อมากเกินไปจนส่งผลต่อผู้เช่าซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคได้ ผู้วิจัยจึงนำเงื่อนไขในเรื่อง ค่าของเงินตามเวลา (Time Value of Money) โดยคำนวณให้ผลประโยชน์ที่ผู้ให้เข้าซื้อคาดว่าจะได้รับมีมูลค่า ณ ปัจจุบัน (Present Value) เป็นเท่าไรนั่นเอง

โดยเหตุที่ผู้วิจัยมิได้กำหนดในเรื่องค่าขาดประโยชน์เข้าไปในสูตรดังกล่าว เนื่องจากโดยปกติแล้วเมื่อผู้ให้เข้าซื้อสามารถยึดหรือเข้าครอบครองรถยนต์จากผู้เช่าซื้อได้แล้ว ก็มักจะนำออกขายทอดตลาดเสียมากกว่าการที่จะนำรถยนต์ออกให้เช่า นอกจากนั้นจำนวนค่าเช่ารายวันที่ผู้ให้เข้าซื้อร้องขอมานั้นก็ไม่มีสิ่งใดสามารถวัดค่าได้ว่าจะสามารถนำออกให้เช่าในราคาดังกล่าวได้จริง ดังนั้น สิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ให้เข้าซื้อ แม้ค่าขาดประโยชน์จะถูกตัดออกไปแล้ว สิ่งที่เข้ามาแทนที่ค่าขาดประโยชน์ดังกล่าว ก็ยังคงมีผลประโยชน์ในมูลค่า ณ ปัจจุบัน อันเป็นผลประโยชน์ที่ผู้ให้เข้าซื้อเชื่อว่าจะได้รับ ณ วันที่ตกลงทำสัญญา โดยผู้วิจัยเห็นว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่คู่สัญญาตกลงกันบนพื้นฐานความเท่าเทียมกันของคู่สัญญาซึ่งเป็นมูลค่าที่ชัดเจนมากกว่าค่าเช่าในอนาคต และนอกจากนั้นหากเกิดคำถามว่าคู่สัญญาสามารถตกลงกันบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกันจริงหรือไม่นั้น ผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า เนื่องจากสัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้การควบคุม โดยคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ดังนั้นหากในอนาคตผู้ประกอบการกำหนดเงื่อนไขผลประโยชน์เงินสูงเกินไป คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาก็สามารถออกประกาศควบคุมรายละเอียดดังกล่าวได้

อย่างไรก็ดีสูตรที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้นนั้น สามารถนำมาปรับใช้ได้เฉพาะกรณีที่ผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อไม่สามารถส่งมอบรถยนต์คืนได้ เนื่องจากเป็นความผิดของผู้เช่าซื้อเท่านั้น¹⁰² ทั้งสูตรดังกล่าวยังเป็นการลงโทษผู้เช่าซื้อจากการที่ตนผิดนัดชำระหนี้ค่าเช่าซื้อ ทั้งยังกระทำการอันส่งผลให้ผู้ให้เช่าซื้อไม่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินที่ตนมีสิทธิได้ แต่ในทางกลับกันสูตรดังกล่าวได้สนับสนุนให้ผู้เช่าซื้อส่งมอบทรัพย์สินคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อและไม่ทุจริตเบี้ยค้ำประกันทรัพย์สินอันเป็นสิทธิของผู้ให้เช่าซื้อไป เนื่องจากเหตุผลใน (3) ซึ่งต้องนำมูลค่าทรัพย์สินตามท้องตลาดมาแทนค่าโดยมิได้คำนึงถึงมูลค่า หรือค่างวดที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อมาบ้างแล้ว เหตุผลในประเด็นดังกล่าวเนื่องจากว่า 1) การที่ผู้ให้เช่าซื้อที่มีสิทธิเข้าครอบครองทรัพย์สิน ณ เวลาที่สัญญาเลิกกัน ดังนั้นหากผู้เช่าซื้อไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินคืนให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อเพราะความผิดของตนแล้ว ผู้เช่าซื้อจึงต้องชดใช้ค่าเสียหายตามราคาทรัพย์สินที่ตนไม่สามารถส่งมอบได้ 2) การที่ผู้เช่าซื้อต้องชำระราคาทรัพย์สินเต็มตามจำนวนที่ปรากฏในท้องตลาดโดยไม่หักค่างวดที่ได้ชำระมาแล้ว จะส่งผลให้ผู้เช่าซื้อไม่ทุจริตและยินยอมส่งมอบทรัพย์สินที่ตนครอบครองอยู่ให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ แทนที่จะยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ

2) เป็นกรณีการฟ้องร้องในการเรียกค่าเสียหายจากการที่ผู้ให้เช่าซื้อสามารถยึด หรือเข้าครอบครองรถยนต์ที่เช่าซื้อ และนำรถยนต์คันดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ราคาที่ได้รับการขายทอดตลาดที่ได้รับน้อยกว่ามูลค่าตามสัญญาเช่าซื้อที่ค้างชำระอยู่ ในประเด็นส่วนนี้อาจสามารถนำสูตรที่มีการนำเสนอมาแล้วมาปรับใช้ได้ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรายละเอียดในบางส่วน ผู้วิจัยจึงขอเสนอสูตรดังต่อไปนี้

ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ ผลประโยชน์ (Premium) ตลอดระยะเวลาของสัญญาที่ผู้ให้เช่าซื้อคาดว่าจะได้รับ โดยคำนวณมูลค่า ณ ปัจจุบัน	(3)
ลบด้วย มูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุด	(4)

ผู้วิจัยเห็นว่าอาจต้องเพิ่มความเข้าใจเพิ่มเติมในส่วนเงื่อนไขใน (3) กล่าวคือ ผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขดังกล่าวที่เคยมีการนำเสนอมาว่าให้ใช้เงื่อนไขเรื่องค่าเช่าหากนำทรัพย์สินนั้นออกให้เช่าได้

¹⁰² เนื่องจากหากรถยนต์สูญหายอันมิได้เกิดเพราะความผิดของผู้เช่าซื้อ หรือลูกหนี้ โดยที่ผู้เช่าซื้อหรือลูกหนี้มิได้ผิดนัดแล้ว ผู้เช่าซื้อหรือลูกหนี้ก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายดังกล่าว

ในอนาคตโดยคำนวณมูลค่าการเช่า ณ ปัจจุบันนั้นยังมีความชัดเจนไม่เพียงพอ เนื่องจากค่าเช่าในอนาคตนั้นไม่มีสิ่งที่สามารถชี้วัดได้ว่ารถยนต์คันดังกล่าวนั้นผู้ให้เช่าจะสามารถเอารถยนต์ออกให้เช่าได้จริงหรือไม่ และส่วนใหญ่คงที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ให้เช่าซื้อมักเป็นผู้ประกอบการธนาคาร ซึ่งมีได้มีธุรกิจหลักในการให้เช่ารถยนต์รวมอยู่ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกำหนดให้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดเรื่องค่าเช่าดังกล่าวเป็นเรื่องผลประโยชน์ (Premium) ตลอดระยะเวลาของสัญญาที่ผู้ให้เช่าซื้อคาดว่าจะได้รับ โดยคำนวณ มูลค่าในปัจจุบันแทน โดยเหตุผลก็จะเป็นเช่นเดียวกันกับในกรณีการฟ้องเรียกรถยนต์คืนที่ว่าปกติผู้ให้เช่าซื้อก็มักมีได้นำรถยนต์ออกให้เช่า แต่จะขายทอดตลาดแทน เพื่อให้ได้เงินมาในทันที

นอกจากนั้นหากลองพิจารณาอีกครั้งแล้ว สูตรทั้งสองกรณีนี้มีลักษณะที่เหมือนกัน กล่าวคือ ในกรณีฟ้องเรียกรถยนต์คืนนั้น ให้พิจารณาจากมูลค่ารถยนต์มือสองในท้องตลาด ซึ่งก็มักมีมูลค่าเท่ากับ หรือใกล้เคียงกันกับการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด เนื่องจากคงที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วว่าในการขายทรัพย์สินนั้นก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของราคารถยนต์มือสองในท้องตลาดนั่นเอง แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างสองสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอคือ กรณีฟ้องเรียกรถยนต์คืนต้องนำมูลค่ารถยนต์ไปรวมกับปัจจัยอื่นๆ แต่หากเป็นกรณีฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการขายขาดทุนต้องนำมูลค่ารถยนต์ที่ขายได้มาลบออก โดยมีอีกแนวความคิดหนึ่งที่ว่ากรณีฟ้องเรียกรถยนต์คืนนั้นควรนำเงื่อนไขใน (3) เรื่องมูลค่าของรถยนต์ในท้องตลาดมาหักออกจากผลรวมของ (1), (2) และ (4) เนื่องจากเมื่อพิจารณาแล้วหากผู้ให้เช่าซื้อได้รับรถยนต์คืนกลับมา ผู้ให้เช่าซื้อก็ไม่ควรได้สิ่งอื่นใดเพิ่มเติมอีกต่อไปไม่ว่าจะเป็นค่างวดส่วนที่ค้างชำระ ดอกเบี้ย หรือแม้ผลประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าซื้อค้างชำระอยู่ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงเห็นว่าควรนำเงื่อนไขเรื่องมูลค่ารถยนต์ในท้องตลาดไปรวมกับค่างวดส่วนที่ค้างชำระ ดอกเบี้ย และผลประโยชน์ที่ยังเหลืออยู่ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) เหตุที่สูตรการกำหนดค่าเสียหายที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในกรณีฟ้องเรียกค่าเสียหายกรณี “ขายขาดทุน” ต้องนำมูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุดลบออกจากเงื่อนไขต่างๆ เนื่องจากมูลค่าดังกล่าวนี้เป็นมูลค่าที่แท้จริงที่ผู้ให้เช่าซื้อได้รับกลับคืนมาแล้ว ต่างกับกรณีฟ้องเรียกรถยนต์คืน ซึ่งมูลค่าตามท้องตลาดนั้นอาจมิใช่มูลค่าในจำนวนที่แท้จริงที่ผู้ให้เช่าซื้อจะได้รับ (เป็นเพียงราคาประเมินในท้องตลาดเท่านั้น)

2) เนื่องจากผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้เช่าซื้อควรได้รับค่าเสียหายใดบ้าง เมื่อผู้ให้เช่าซื้อไม่สามารถเข้าครอบครองรถยนต์หรือได้รับรถยนต์คืนจากผู้ให้เช่าซื้อแล้ว ผู้ให้เช่าซื้อก็ควรได้มูลค่าของรถยนต์คันดังกล่าว

3) แม้มีแนวความคิดว่า หากผู้ให้เช่าซื้อสามารถเข้าครอบครองรถยนต์หรือได้รับรถยนต์กลับคืนมาผู้ให้เช่าซื้อก็ไม่ควรได้รับผลประโยชน์อื่นใดอีกต่อไป แต่ในกรณีฟ้องเรียกรถยนต์คืนนั้น การกำหนดค่าเสียหายที่ต้องเสียนั้นเนื่องจากการที่ผู้เช่าซื้อไม่สามารถส่งมอบรถยนต์คืนให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ และการที่ส่งมอบรถยนต์คืนไม่ได้เนื่องจากความผิดของผู้เช่าซื้อ ซึ่งจะแตกต่างกับกรณีที่ได้กล่าวมาในตอนต้นที่ผู้ให้เช่าซื้อสามารถเข้าครอบครองรถยนต์ หรือผู้เช่าซื้อสามารถส่งมอบรถยนต์คืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อได้ ดังนั้นเมื่อผู้เช่าซื้อไม่สามารถส่งมอบรถยนต์คืนได้ เพราะความผิดของตน ผู้เช่าซื้อจึงมีหน้าที่ต้องชำระค่าเสียหายโดยรวมมูลค่ารถยนต์ที่ตนมีหน้าที่ส่งมอบคืนด้วยอีกส่วนหนึ่ง

4) แม้จะมีข้อโต้แย้งว่าหากให้ราคารถยนต์รวมเข้าไปแล้วจะส่งผลทำให้ผู้ให้เช่าซื้อได้ประโยชน์มากเกินไปกว่าที่ควรจะได้หรือไม่ เนื่องจากผู้ให้เช่าซื้อได้รับเงินค่างวดมาบางส่วนแล้ว หากรวมค่าเสียหายตามมูลค่ารถยนต์เข้าตามสูตรที่ได้นำเสนอไป ก็เท่ากับผู้ให้เช่าซื้อกลับเข้าครอบครองรถยนต์แล้ว ดังนั้นผู้ให้เช่าซื้อจึงไม่ควรได้รับชดเชยจากปัจจัยอื่นๆ อีก ไม่ว่าจะเป็นค่างวด หรือผลประโยชน์ส่วนที่เหลือ ผู้วิจัยเห็นว่าในการกำหนดค่าเสียหายนั้นศาลควรกำหนดค่าเสียหายโดยพิจารณา ณ วันที่พิพาทกัน ดังนั้น ในวันดังกล่าวสิ่งที่ผู้ให้เช่าซื้อควรได้รับ คือค่าทดแทนจากการที่ไม่ได้รับรถยนต์กลับคืนซึ่งก็คือมูลค่ารถยนต์ตามมูลค่าในท้องตลาด รวมถึงผลประโยชน์จากการที่ผู้ให้เช่าซื้อไม่สามารถใช้ประโยชน์ในรถยนต์คันดังกล่าวได้โดยผู้วิจัยกำหนดให้หมายความถึงมูลค่าผลประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าซื้อคาดหวังไว้

ส่วนในประเด็นค่างวดที่ผู้เช่าซื้อได้ผ่อนชำระมานั้น เทียบได้กับเป็นค่าเช่าซื้อ ในการใช้ประโยชน์ตัวทรัพย์สินที่เช่าซื้อนั่นเอง ดังนั้นการกำหนดค่าเสียหายโดยนำมูลค่ารถยนต์ในท้องตลาดมารวมเข้ากับปัจจัยอื่นๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าไม่ส่งผลให้ผู้ให้เช่าซื้อได้รับผลประโยชน์ที่มากเกินไป ทั้งการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวยังเป็นการลงโทษผู้เช่าซื้อที่ไม่สามารถส่งมอบรถยนต์คืนอันเป็นเพราะความผิดของตน

5.3 ตัวอย่างการปรับสูตรการกำหนดค่าเสียหายกับข้อเท็จจริงในคดีเช่าซื้อ

5.3.1 กรณีโจทก์ในฐานะผู้ให้เช่าซื้อฟ้องให้ส่งมอบรถยนต์คืนจากการผิดสัญญา (“ฟ้องเรียกรถยนต์คืน”)

ตัวอย่างที่ 1

ศาลจังหวัดเพชรบุรี

คดีหมายเลขคำที่ ผบ.1519/2553

คดีหมายเลขแดงที่ ผบ.2144/2553

โดยคดีนี้โจทก์ (ผู้ให้เช่าซื้อ) ฟ้องขอให้จำเลย (ผู้เช่าซื้อ) ส่งมอบรถยนต์คันจากการที่สัญญาเช่าซื้อเลิกกัน โดยปรากฏรายละเอียดในสัญญาเช่าซื้อดังต่อไปนี้ จำเลยได้ทำสัญญาเช่าซื้อกับโจทก์เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2551 โดยทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์เซฟโรเล็ต รุ่นโคโลราโด ปีค.ศ. 2007 รถยนต์คันดังกล่าวตกลงซื้อขายในราคา 602,803.74 บาท จำเลยวางเงินดาวน์ 94,420.56 บาท ดังนั้นโจทก์จึงได้ออกเงินลงทุนไป 512,383.18 บาท กำหนดผลประโยชน์ที่โจทก์คาดว่าจะได้รับตลอดอายุสัญญา โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 4.8 ต่อปี คิดเป็นเงินจำนวน 147,594.74 บาท รวมแล้วมูลค่าตามสัญญาเช่าซื้อคือ 659,977.92 บาท ตกลงผ่อนชำระ 72 งวด (6 ปี) งวดละ 9,166.36 บาท (โดยหากพิจารณาแล้วค่างวดดังกล่าวจะประกอบด้วยต้นทุนที่แท้จริง 7,116.43 รวมกับผลประโยชน์อีกจำนวน 2,049.93 บาท) ตกลงผ่อนชำระงวดแรกวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2551 และทุกๆ วันที่ 17 ของทุกเดือนถัดไป

โดยจำเลยผ่อนชำระเงินค่างวดเพียง 18 งวด รวมเป็นเงินที่ผ่อนชำระมาแล้วคือ 164,994.48 บาท (ซึ่งสามารถแยกเป็นต้นทุนการรถยนต์ได้ 128,095.74 บาท และผลประโยชน์ที่ได้ผ่อนชำระมาแล้ว 36,898.74 บาท) หลังจากนั้นจำเลยก็เริ่มผัดผ่อนชำระให้แก่โจทก์ตั้งแต่วงวดที่ 19 (กำหนดชำระในวันที่ 17 สิงหาคม 2552) และโจทก์ได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถามและบอกเลิกสัญญาโดยหากจำเลยยังไม่ชำระเงินค่าเช่าซื้อให้แก่โจทก์ภายในกำหนดก็ให้สัญญามีผลสิ้นสุดลงในวันงวดที่ 22 คือวันที่ 17 พฤศจิกายน 2552

คดีนี้โจทก์ขอให้จำเลยส่งมอบรถยนต์คันแก่โจทก์ หากส่งมอบคืนแก่โจทก์ไม่ได้ก็ให้ชำระเงินแทนจำนวน 529,000 บาท รวมถึงให้จำเลยชำระค่าขาดประโยชน์ถึงวันฟ้องในอัตราวันละ 300 บาท นับจากวันที่สัญญาเลิกกันจนถึงวันฟ้องจำนวน 129,300 บาท (แต่โจทก์ขอคิดเพียง 129,000 บาท) และเรื่อยไปจนกว่าจำเลยจะส่งมอบรถยนต์คันแก่โจทก์ รวมค่าเสียหายเป็นเงินทั้งสิ้นที่โจทก์เรียกร้องจำนวน 658,000 บาท (ซึ่งโจทก์ก็ให้ถือเป็นทุนทรัพย์ในคดีนี้) พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีของต้นเงินดังกล่าว

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระราคาแทนให้แก่โจทก์จากการที่จำเลยไม่สามารถส่งมอบรถยนต์คันให้แก่โจทก์ได้จำนวน 418,000 บาท และค่าขาดประโยชน์อีกจำนวน 129,300 บาท รวมเป็นเงินจำนวน 547,000 บาท และค่าเสียหายรายเดือน เดือนละ 9,000 บาท แต่ไม่เกิน 2 เดือน พร้อมให้ชำระดอกเบี้ยตามกฎหมายในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของต้นเงินจำนวนดังกล่าว

จากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวข้างต้น หากลองมาพิจารณาจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วนั้น จะสามารถคำนวณค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์ดังนี้

เนื่องจากเป็นคดีเรียกร้องยดคืนผู้วิจัยขอให้สูตรดังต่อไปนี้คือ

	ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ	ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ	มูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(3)
รวมกับ	ผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน	(4)

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริง (1) ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา จะหมายถึง ค่างวดค้างชำระในงวดที่ 19 ถึงงวดที่ 22 ก่อนที่สัญญาจะเลิกกัน เท่ากับ $9,630 \times 4 = 36,665.44$ บาท

ใน (2) ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด) ในส่วนนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณของศาล ผู้วิจัยขอเสนอให้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยผิวนัดตามกฎหมายซึ่ง เท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ซึ่งได้คำนวณจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีเท่ากับ $\frac{36,665.44 \times 7.5}{100 \times 12}$

ได้ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นว่าดอกเบี้ยรายเดือนเท่ากับ 229.16 บาท ดังนั้นหากพิจารณานับจากวันที่ สัญญาเลิกกันจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีจะประมาณ 10 เดือน ดังนั้นดอกเบี้ยดังกล่าวจนถึงวันฟ้องจึง เท่ากัน $229.16 \times 10 = 2,291.60$ บาท

ใน (3) มูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ (โดยคำนวณตามราคาตลาด) ในส่วนนี้จากที่ผู้วิจัยได้ เสนอว่าให้ใช้ราคาของรถยนต์มือสองในท้องตลาด โดยรถยนต์ยี่ห้อและรุ่นดังกล่าวมีราคาใน ท้องตลาด¹⁰³ อยู่ประมาณ 375,000 บาท

และใน (4) ซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายในประเด็นเรื่องผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน สามารถคำนวณได้จากสูตรการหามูลค่า ณ ปัจจุบัน ตามสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไป แล้ว ดังต่อไปนี้

$PV = \frac{FV_n}{(1+i)^n}$	กำหนดให้ PV = เงินต้นหรือมูลค่าปัจจุบัน FV _n = จำนวนเงินรวมที่ต้องการเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่ง i = อัตราดอกเบี้ย n = จำนวนปีที่ลงทุน
-----------------------------	---

¹⁰³ ข้อมูลราคาเฉลี่ย ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553

โดยเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงจะพบว่า ผู้เช่าซื้อได้ผ่อนชำระค่างวดมาแล้ว 18 งวด และเหลือค่างวดอีก 54 งวด ดังนั้น ดังนั้นผลประโยชน์ที่ยังค้างชำระคือ อีก 4.5 ปี หรือประมาณ 110,696.22 บาท โดยเงินจำนวนนี้คำนวณจากผลประโยชน์ที่แฝงอยู่ในค่างวดในแต่ละงวด ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากมูลค่าในอนาคต คือ ในอีก 4.5 ปีข้างหน้า ผู้ให้เช่าซื้อหรือโจทก์ฟ้องจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอีก 110,696.22 บาท ดังนั้นจึงเป็นเหตุที่ต้องคำนวณว่า ณ ปัจจุบันเงินจำนวนดังกล่าวจะมีมูลค่าเท่าใด และเมื่อแทนค่า $FV_n = 110,696.22$ บาท, $i =$ ร้อยละ 4.8 หรือเท่ากับ 0.048, $n = 4.5$ แล้ว จะได้ผลลัพธ์ออกมาเท่ากับ 89,996.93 บาท

ดังนั้นเมื่อแทนค่าทั้งหมดแล้ว ค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์หรือผู้ให้เช่าซื้อในคดีนี้จึงเท่ากับ $36,665.44 + 2,291.60 + 375,000 + 89,996.93 = 478,953.97$ บาท โดยเมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าจากสูตรที่ผู้วิจัยนำเสนอมีจำนวนที่แตกต่างจากคำพิพากษาของศาลจังหวัดเพชรบุรีถึง เกือบ 70,000 บาท ดังนั้นเท่ากับว่าศาลกำหนดค่าเสียหายที่ไม่ควรจะเป็นให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ และผู้เช่าซื้อเกินกว่าที่ควรต้องเสียไปกว่า 70,000 บาท

ตัวอย่างที่ 2

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

คดีหมายเลขดำที่ 7010/2551

คดีหมายเลขแดงที่ 1966/2552

ฟ้องเมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 2551

โดยคดีนี้โจทก์(ผู้ให้เช่าซื้อ) ฟ้องขอให้จำเลย(ผู้เช่าซื้อ) ส่งมอบรถยนต์คันจากการที่สัญญาเช่าซื้อเลิกกัน โดยปรากฏรายละเอียดในสัญญาเช่าซื้อดังต่อไปนี้ จำเลยได้ทำสัญญาเช่าซื้อกับโจทก์เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2545 โดยทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ยี่ห้อ รูน ซีวิก ปี ค.ศ. 1996 รถยนต์คันดังกล่าวตกลงซื้อขายในราคา 361,000 บาท จำเลยวางเงินดาวน์ 10,000 บาท ดังนั้นโจทก์จึงได้ออกเงินลงทุนไป 360,000 บาท กำหนดผลประโยชน์ที่โจทก์คาดว่าจะได้รับตลอดอายุสัญญาแล้ว 102,240 บาท (คำนวณอัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 5 ต่อปี) รวมแล้วมูลค่าตามสัญญาเช่าซื้อคือ 462,240 บาท ตกลงผ่อนชำระ 48 งวด (4 ปี) งวดละ 9,630 บาท (โดยหากพิจารณาแล้วค่างวดดังกล่าวจะประกอบด้วยต้นเงินที่แท้จริง 7,500 รวมกับผลประโยชน์อีกจำนวน 2,130 บาท) ตกลงผ่อนชำระงวดแรกวันที่ 1 กรกฎาคม 2545 และทุกๆ วันที่ 1 ของทุกเดือนถัดไป

จำเลยในคดีนี้ผ่อนชำระเงินค่างวดมาแล้ว 40 งวด รวมเป็นเงินที่ผ่อนชำระมาแล้วคือ 385,200 บาท (ซึ่งสามารถแยกเป็นต้นเงินค่ารถยนต์ได้ 300,000 บาท และผลประโยชน์ที่ได้ผ่อนชำระมาแล้ว 85,200 บาท) หลังจากนั้นจำเลยก็เริ่มผิมนัดชำระให้แก่โจทก์ตั้งแต่วงวดที่ 41 (กำหนด

ชำระในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2548) และโจทก์ได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถามและบอกเลิกสัญญา โดยหากจำเลยยังไม่ชำระเงินค่าเช่าซื้อให้แก่โจทก์ภายในกำหนดก็ให้สัญญามีผลสิ้นสุดลงในงวดที่ 44 คือวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549

คดีนี้โจทก์ขอให้จำเลยส่งมอบรถยนต์คันแก่โจทก์ หากส่งมอบคืนแก่โจทก์ไม่ได้ก็ให้ชำระเงินแทนจำนวน 77,040 บาท รวมถึงให้จำเลยชำระค่าขาดประโยชน์ถึงวันฟ้องในอัตราเดือนละ 8,000 บาท นับจากวันที่สัญญาเลิกกันจนถึงวันฟ้องจำนวน 264,000 บาท และเรื่อยไปจนกว่าจำเลยจะส่งมอบรถยนต์คันแก่โจทก์ รวมค่าเสียหายเป็นเงินทั้งสิ้นที่โจทก์เรียกร้องจำนวน 341,040 บาท (ซึ่งโจทก์ก็ให้ถือเป็นทุนทรัพย์ในคดีนี้)

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระราคาแทนให้แก่โจทก์จากการที่จำเลยไม่สามารถส่งมอบรถยนต์คันให้แก่โจทก์ได้จำนวน 60,000 บาท และค่าขาดประโยชน์อีกจำนวน 10,000 บาท รวมเป็นเงินจำนวน 70,000 บาท พร้อมให้ชำระดอกเบี้ยตามกฎหมายในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของต้นเงินจำนวนดังกล่าว

จากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวข้างต้น หากลองมาพิจารณาจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วนั้น จะสามารถคำนวณค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์ดังนี้

เนื่องจากเป็นคดีเรียกรถยนต์คันผู้วิจัยขอใช้สูตรดังต่อไปนี้คือ

	ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ	ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ	มูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(3)
รวมกับ	ผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน	(4)

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริง (1) ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา จะหมายถึงค่างวดค้างชำระในงวดที่ 41 ถึงงวดที่ 44 ก่อนที่สัญญาจะเลิกกัน เท่ากับ $9,630 \times 4 = 38,520$ บาท

ใน (2) ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด) ในส่วนนี้เพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณของศาล ผู้วิจัยขอเสนอให้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยผิคนัดตามกฎหมายซึ่งเท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ซึ่งได้คำนวณจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีเท่ากับ $\frac{38,520 \times 7.5}{100 \times 12}$

ได้ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นว่าดอกเบี้ยรายเดือนเท่ากับ 240.75 บาท ดังนั้นหากพิจารณานับจากวันที่สัญญาเลิกกันจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีจะประมาณ 30 เดือน ดังนั้นดอกเบี้ยดังกล่าวจนถึงวันฟ้องจึงเท่ากับ $240.75 \times 30 = 7,222.5$ บาท

ใน (3) มูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ (โดยคำนวณตามราคาตลาด) ในส่วนนี้จากที่ผู้วิจัยได้เสนอว่าให้ใช้ราคาของรถยนต์มือสองในท้องตลาด โดยรถยนต์ยี่ห้อและรุ่นดังกล่าวมีราคาในท้องตลาด¹⁰⁴ อยู่ประมาณ 300,000 บาท

และใน (4) ซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายในประเด็นเรื่องผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน สามารถคำนวณได้จากสูตรการหามูลค่า ณ ปัจจุบัน ตามสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้ว ดังต่อไปนี้

	กำหนดให้
$PV = \frac{FV_n}{(1+i)^n}$	PV = เงินต้นหรือมูลค่าปัจจุบัน
	FV _n = จำนวนเงินรวมที่ต้องการเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่ง
	i = อัตราดอกเบี้ย
	n = จำนวนปีที่ลงทุน

โดยเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงจะพบว่า ผู้เช่าซื้อได้ผ่อนชำระค่างวดมาแล้ว 40 งวด และเหลือค่างวดอีก 8 งวด ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสะดวกในการคำนวณ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดให้ผลประโยชน์ที่ยังค้างชำระคือ อีก 1 ปี หรือประมาณ 25,560 บาท โดยเงินจำนวนนี้คำนวณจากผลประโยชน์ที่แฝงอยู่ในค่างวดในแต่ละงวด ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากมูลค่าในอนาคต คือ ในอีก 1 ปีข้างหน้า ผู้ให้เช่าซื้อหรือโจทก์พึงจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอีก 25,560 บาท ดังนั้นจึงเป็นเหตุที่ต้องคำนวณว่า ณ ปัจจุบันเงินจำนวนดังกล่าวจะมีมูลค่าเท่าใด และเมื่อแทนค่า FV_n = 25,560 บาท, i = ร้อยละ 5 หรือเท่ากับ 0.05, n = 1 แล้ว จะได้ผลลัพธ์ออกมาเท่ากับ 17,040 บาท

ดังนั้นเมื่อแทนค่าทั้งหมดแล้ว ค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์หรือผู้ให้เช่าซื้อในคดีนี้จึงเท่ากับ 38,520 + 7,222.5 + 300,000 + 17,040 = 362,785.50 บาท โดยเมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าจากสูตรที่ผู้วิจัยนำเสนอมีจำนวนที่แตกต่างจากคำพิพากษาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ประมาณ 290,000 บาท ดังนั้นเท่ากับว่าศาลกำหนดค่าเสียหายที่น้อยกว่าที่ผู้ให้เช่าซื้อควรจะได้รับไปกว่า 290,000 บาท แต่ปรากฏว่าค่าเสียหายที่สามารถคำนวณได้จากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นเกินกว่าจำนวนที่ผู้ให้เช่าซื้อหรือโจทก์เรียกร้องมา ดังนั้นศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อได้เท่าที่ไม่เกินค่าขอเท่านั้น

¹⁰⁴ ข้อมูลราคาเฉลี่ย ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553

5.3.2 กรณีฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการที่โจทก์ในฐานะผู้ให้เช่าซื้อขายทอดตลาดแล้วได้รับเงินคืนกลับมาน้อยกว่าราคาตามสัญญาเช่าซื้อ (“ฟ้องขายขาดทุน”)

ตัวอย่างที่ 1

ศาลจังหวัดสระบุรี

คดีหมายเลขคำที่ ผบ.2069/2552

คดีหมายเลขแดงที่ ผบ.2492/2552

ฟ้องเมื่อ วันที่ 22 มิถุนายน 2552

คดีนี้โจทก์(ผู้ให้เช่าซื้อ) ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการที่โจทก์ยึดทรัพย์สินที่จำเลย (ผู้เช่าซื้อ) เช่าซื้อจากโจทก์และปรากฏว่าจำเลยผิดนัดชำระเงินตามสัญญาเช่าซื้อ โจทก์จึงเข้าครอบครอง โดยยึดรถยนต์คันจากจำเลยและนำออกขายทอดตลาด ปรากฏว่าราคารถยนต์ที่โจทก์นำออกขายทอดตลาดได้นั้นมีมูลค่าน้อยกว่าค่างวดเช่าซื้อที่จำเลยค้างชำระกับโจทก์ โจทก์จึงนำคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายเอาแก่จำเลย

โดยมีรายละเอียดในสัญญาเช่าซื้อปรากฏดังต่อไปนี้ จำเลยได้ทำสัญญาเช่าซื้อกับโจทก์เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2551 โดยทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์กระบะ ยี่ห้อนิสสัน รุ่นพรอนเทียร์ ปี ค.ศ. 2003 ในการซื้อรถยนต์คันดังกล่าวนี้จำเลยมิได้วางเงินคาวนให้แก่ผู้ขายแต่อย่างใด โจทก์จึงได้ออกเงินลงทุนให้แก่จำเลยเป็นจำนวน 254,682 บาท กำหนดผลประโยชน์ที่โจทก์คาดว่าจะได้รับตลอดอายุสัญญา 81,542.40 บาท (โดยคำนวณอัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 6.40 ต่อปี) รวมมูลค่าตามสัญญาเช่าซื้อคือ 336,224.40 บาท ตกลงผ่อนชำระ60 งวด (5 ปี) งวดละ 5,603.74 บาท (โดยหากพิจารณาแล้วค่างวดดังกล่าวจะประกอบด้วยต้นเงินที่แท้จริง 4,244.70 รวมกับผลประโยชน์อีกจำนวน 1,359.04 บาท) ตกลงผ่อนชำระงวดแรกวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2551 และทุกๆ วันที่ 10 ของเดือนถัดไป

จำเลยในคดีนี้ผ่อนชำระเงินค่างวดมาแล้ว 5 งวด รวมเป็นเงินที่ผ่อนชำระคือ 28,018.70 บาท (ซึ่งสามารถแยกเป็นต้นเงินค่ารถยนต์ได้ 21,223.50 บาท และผลประโยชน์ที่ได้ผ่อนชำระมาแล้ว 6,795.20 บาท) หลังจากนั้นจำเลยก็เริ่มผิดนัดชำระให้แก่โจทก์ตั้งแต่วงวดที่ 6 (กำหนดชำระในวันที่ 10 กรกฎาคม 2551) โจทก์ได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถามให้จำเลยชำระหนี้คืนแก่โจทก์ แต่จำเลยก็เพิกเฉย ต่อมาเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2551 จำเลยได้มีหนังสือแสดงความประสงค์ขอคืนรถยนต์คันที่เช่าซื้อ และจำเลยได้ส่งมอบรถยนต์คืนแก่โจทก์ในวันดังกล่าว อันส่งผลให้สัญญาเช่าซื้อนี้มีผลเป็นการสิ้นสุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 573¹⁰⁵ โดยนำรถยนต์คัน

¹⁰⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 573 บัญญัติว่า “ผู้เช่าจะบอกเลิกสัญญาในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ด้วยส่งมอบทรัพย์สินกลับคืนให้แก่เจ้าของ โดยเสียค่าใช้จ่ายของตนเอง”

ดังกล่าวออกขายทอดตลาดเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2551 ได้เงินจำนวน 130,000 บาท โจทก์ฟ้องจำเลย ให้ชดใช้ค่าเสียหายจากการผิดสัญญาเช่าซื้ออีกจำนวน 178,205.70 บาท แต่โจทก์ขอเรียกร้องเพียง 175,000 บาท และโจทก์ยังเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าขาดประโยชน์จากการที่โจทก์ไม่สามารถนำรถยนต์ดังกล่าวออกใช้ประโยชน์ได้ในช่วงเวลาที่จำเลยไม่ส่งมอบรถยนต์คืนแก่โจทก์เป็นเงินจำนวน 50,400 บาท แต่โจทก์ขอเรียกร้องเพียง 50,000 บาท รวมเป็นเงินค่าเสียหายทั้งสิ้น 225,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีของต้นเงินดังกล่าว

ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 175,000 บาท แก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี.

จากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวข้างต้น หากลองมาพิจารณาจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วนั้น จะสามารถคำนวณค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์ดังนี้

เนื่องจากเป็นคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการขายทอดตลาดแล้วขาดทุนของผู้ให้เช่าซื้อ ผู้วิจัยขอใช้สูตรดังต่อไปนี้คือ

ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ ผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน	(3)
ลบด้วย มูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุด	(4)

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริง (1) ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา จะหมายถึง ค่างวดค้างชำระในงวดที่ 6 ถึงงวดที่ 10 ก่อนที่สัญญาจะเลิกกัน เท่ากับ $5,603.74 \times 5 = 28,368.70$ บาท

ใน (2) ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด) ในส่วนนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณของศาล ผู้วิจัยขอเสนอให้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยคิดนัดตามกฎหมายซึ่งเท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ซึ่งได้คำนวณจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีเท่ากับ $\frac{28,368.70 \times 7.5}{100 \times 12}$

ได้ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นว่าดอกเบี้ยรายเดือนเท่ากับ 177.30 บาท ดังนั้นหากพิจารณานับจากวันที่วันที่สัญญาเลิกกันจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีจะประมาณ 7 เดือน ดังนั้นดอกเบี้ยดังกล่าวจนถึงวันฟ้องจึงเท่ากับ $177.30 \times 7 = 1,241.10$ บาท

และใน (3) ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องผลประโยชน์ของค้างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน สามารถคำนวณได้จากสูตรการหามูลค่า ณ ปัจจุบัน ตามสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้ว ดังต่อไปนี้

	กำหนดให้
$PV = \frac{FV_n}{(1+i)^n}$	<p>PV = เงินต้นหรือมูลค่าปัจจุบัน</p> <p>FV_n = จำนวนเงินรวมที่ต้องการเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่ง</p> <p>i = อัตราดอกเบี้ย</p> <p>n = จำนวนปีที่ลงทุน</p>

โดยเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงจะพบว่า ผู้เช่าซื้อได้ผ่อนชำระมาค้างวดมาแล้ว 5 งวด และเหลือค้างวดอีก 55 งวด ดังนั้น เมื่อให้ความสะดวกในการคำนวณ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดให้ผลประโยชน์ที่ยังค้างชำระคือ อีก 4.5 ปี หรือประมาณ 74,747.20 บาท โดยเงินจำนวนนี้คำนวณจากผลประโยชน์ที่แฝงอยู่ในค้างวดในแต่ละงวด ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากมูลค่าในอนาคต คือ ในอีก 4.5 ปีข้างหน้า ผู้ให้เช่าซื้อหรือโจทก์จึงจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอีก 74,747.20 บาท ดังนั้นจึงเป็นเหตุที่ต้องคำนวณว่า ณ ปัจจุบันเงินจำนวนดังกล่าวจะมีมูลค่าเท่าใด และเมื่อแทนค่า $FV_n = 74,747.20$ บาท, $i =$ ร้อยละ 6.4 หรือเท่ากับ 0.064, $n = 4.5$ แล้ว จะได้ผลลัพธ์ออกมาเท่ากับ 56,626.67 บาท

และเมื่อพิจารณาในประเด็นสุดท้าย (4) มูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุด ซึ่งก็เท่ากับมูลค่าที่โจทก์นำรถยนต์คันดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้คือ 130,000 บาท

ดังนั้นเมื่อแทนค่าทั้งหมดแล้ว ค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์หรือผู้ให้เช่าซื้อในคดีนี้จึงเท่ากับ $28,368.70 + 1,241.10 + 56,626.67 - 130,000 = -43,763.53$ บาท เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คดีดังกล่าวนี้ศาลอาจต้องยกฟ้อง โจทก์เนื่องจากว่าหากพิจารณาจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นจำนวนค่าเสียหายที่ควรกำหนดให้แก่โจทก์มีค่าเป็นลบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าไม่สามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าโจทก์ได้รับเงินจากการที่ตนนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดสูงกว่าเงินที่ตนได้ลงทุนและผลประโยชน์ที่ตนเชื่อว่าจะได้รับแล้วนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 2

ศาลแขวงสมุทรปราการ

คดีหมายเลขคำที่ ผบ.6191/2553

คดีหมายเลขแดงที่ ผบ.7482/2553

ฟ้องเมื่อ วันที่ 28 กรกฎาคม 2553

โดยคดีนี้โจทก์ (ผู้ให้เช่าซื้อ) ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากที่โจทก์ยึดทรัพย์สินที่จำเลย (ผู้เช่าซื้อ) เช่าซื้อจากโจทก์และปรากฏว่าจำเลยผิดนัดชำระเงินตามสัญญาเช่าซื้อ โจทก์จึงเข้าครอบครอง โดยยึดรถยนต์คันจากจำเลยและนำออกขายทอดตลาด ปรากฏว่าราคารถยนต์ที่โจทก์นำออกขายทอดตลาดได้นั้นมีมูลค่าน้อยกว่าค่างวดเช่าซื้อที่จำเลยค้างชำระกับโจทก์ โจทก์จึงนำคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายเอาแก่จำเลย

ซึ่งรายละเอียดในสัญญาเช่าซื้อปรากฏดังต่อไปนี้คือ จำเลยได้ทำสัญญาเช่าซื้อกับโจทก์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2552 โดยทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ยี่ห้อซูซุ รุ่น ดีแม็ค ปี ค.ศ. 2007 โจทก์ได้ออกเงินลงทุนให้แก่จำเลยไป 410,793 บาท กำหนดผลประโยชน์ที่โจทก์คาดว่าจะได้รับตลอดอายุสัญญาแล้ว 108,481.80 บาท (คำนวณอัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 4.40 ต่อปี) รวมมูลค่าตามสัญญาเช่าซื้อคือ 519,274.80 บาท ตกงวดผ่อนชำระ 72 งวด (6 ปี) งวดละ 7,717 บาท (โดยหากพิจารณาแล้วค่างวดดังกล่าวจะประกอบด้วยต้นเงินที่แท้จริง 5,705.45 รวมกับผลประโยชน์อีกจำนวน 2,011.55 บาท) ตกงวดผ่อนชำระงวดแรกวันที่ 20 มีนาคม 2552 และทุกๆ วันที่ 20 ของเดือนถัดไป

จำเลยในคดีนี้ผ่อนชำระเงินค่างวดมาแล้ว 6 งวด รวมเป็นเงินที่ผ่อนชำระคือ 46,302 บาท (ซึ่งสามารถแยกเป็นต้นเงินค่ารถยนต์ได้ 34,232.70 บาท และผลประโยชน์ที่ได้ผ่อนชำระมาแล้ว 12,069.30 บาท) หลังจากนั้นจำเลยก็เริ่มผิดนัดชำระให้แก่โจทก์ตั้งแต่วงวดที่ 7 (กำหนดชำระในวันที่ 20 กันยายน 2552) โจทก์ได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถามและบอกเลิกสัญญาโดยหากจำเลยยังไม่ชำระเงินค่าเช่าซื้อให้แก่โจทก์ในกำหนดก็ให้สัญญามีผลสิ้นสุดลงในงวดที่ 10 คือวันที่ 20 ธันวาคม 2552 และโจทก์สามารถยึดรถยนต์คันจากจำเลยได้เมื่อประมาณเดือนธันวาคม 2552 โดยนำรถยนต์คันดังกล่าวออกขายทอดตลาดเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2553 ได้เงินจำนวน 290,000 บาท โจทก์ฟ้องจำเลยให้ชดเชยค่าเสียหายจากการผิดสัญญาเช่าซื้ออีกจำนวน 215,090.44 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของต้นเงินดังกล่าว

ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 12,000 บาท แก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี

จากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวข้างต้น หากลองมาพิจารณาจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วนั้น จะสามารถคำนวณค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์ดังนี้

เนื่องจากเป็นคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการขายทอดตลาดแล้วขาดทุนของผู้ให้เช่าซื้อ ผู้วิจัยขอใช้สูตรดังต่อไปนี้คือ

ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา	(1)
รวมกับ ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด)	(2)
รวมกับ ผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน	(3)
ลบด้วย มูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุด	(4)

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริง (1) ค่างวดค้างชำระจนถึงวันที่บอกเลิกสัญญา จะหมายถึง ค่างวดค้างชำระในงวดที่ 7 ถึงงวดที่ 10 ก่อนที่สัญญาจะเลิกกัน เท่ากับ $7,717 \times 4 = 30,868$ บาท

ใน (2) ดอกเบี้ยของค่างวดค้างชำระใน (1) (โดยคำนวณตามราคาตลาด) ในส่วนนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณของศาล ผู้วิจัยขอเสนอให้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยคิดนัดตามกฎหมายซึ่ง เท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ซึ่งได้คำนวณจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีเท่ากับ $\frac{30,868 \times 7.5}{100 \times 12}$

ได้ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นว่าดอกเบี้ยรายเดือนเท่ากับ 192.92 บาท ดังนั้นหากพิจารณานับจากวันที่ วันที่สัญญาเลิกกันจนถึงวันที่ฟ้องร้องคดีจะประมาณ 7 เดือน ดังนั้นดอกเบี้ยดังกล่าวจนถึงวันฟ้อง จึงเท่ากับ $192.92 \times 7 = 1,350.47$ บาท

และใน (3) ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องผลประโยชน์ของค่างวดที่ลดลง ณ มูลค่าในปัจจุบัน สามารถคำนวณได้จากสูตรการหามูลค่า ณ ปัจจุบัน ตามสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ ไปแล้ว ดังต่อไปนี้

$PV = \frac{FV_n}{(1+i)^n}$	กำหนดให้
	PV = เงินต้นหรือมูลค่าปัจจุบัน
	FV_n = จำนวนเงินรวมที่ต้องการเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่ง
	i = อัตราดอกเบี้ย
	n = จำนวนปีที่ลงทุน

โดยเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงจะพบว่า ผู้เช่าซื้อได้ผ่อนชำระมาค่างวดมาแล้ว 10 งวด และเหลือค่างวดอีก 62 งวด ดังนั้น เมื่อให้ความสะดวกในการคำนวณ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดให้ ผลประโยชน์ที่ยังค้างชำระคือ อีก 5 ปี หรือประมาณ 124,716.1 บาท โดยเงินจำนวนนี้คำนวณจาก

ผลประโยชน์ที่แฝงอยู่ในค่างวดในแต่ละงวด ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากมูลค่าในอนาคต คือ ในอีก 5 ปีข้างหน้า ผู้ให้เช่าซื้อหรือโจทก์พึงจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอีก 124,716.1 บาท ดังนั้นจึงเป็นเหตุที่ต้องคำนวณว่า ณ ปัจจุบันเงินจำนวนดังกล่าวจะมีมูลค่าเท่าใด และเมื่อแทนค่า $FV_n = 124,716.1$ บาท, $i =$ ร้อยละ 4.4 หรือเท่ากับ 0.044, $n = 5$ แล้ว จะได้ผลลัพธ์ออกมาเท่ากับ 100,577.5 บาท

และเมื่อพิจารณาในประเด็นสุดท้าย (4) มูลค่าทรัพย์สินที่ได้รับกลับคืนมาจากการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือออกให้เช่าซื้อใหม่โดยคำนึงถึงมูลค่าทรัพย์สินที่เช่าซื้อในราคาตลาดที่สูงที่สุด ซึ่งก็เท่ากับมูลค่าที่โจทก์นำรถยนต์คันดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้คือ 290,000 บาท

ดังนั้นเมื่อแทนค่าทั้งหมดแล้ว ค่าเสียหายที่ศาลควรกำหนดให้แก่โจทก์หรือผู้ให้เช่าซื้อในคดีนี้จึงเท่ากับ $30,868 + 1,350.47 + 100,577.5 - 290,000 = -157,204.03$ บาท โดยเมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คดีดังกล่าวนี้ศาลต้องยกฟ้องโจทก์เนื่องจากว่าหากพิจารณาจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นจำนวนค่าเสียหายที่ควรกำหนดให้แก่โจทก์มีค่าเป็นลบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าไม่สามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าโจทก์ได้รับเงินจากการที่ตนนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดสูงกว่าเงินที่ตนได้ลงทุนและผลประโยชน์ที่ตนเชื่อว่าจะได้รับแล้วนั่นเอง

อย่างไรก็ดีหากเกิดข้อโต้แย้งจากผู้ให้เช่าซื้อว่าจำเลยหรือผู้เช่าซื้อได้ใช้รถยนต์ที่เช่าซื้อในระหว่างที่สัญญาเช่าซื้อยังไม่ระงับอย่างไม่ระมัดระวัง ไม่ดูแลรักษา หรือใช้ทรัพย์สินไปนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่เช่าซื้อมานั้น ประเด็นนี้อาจเกิดข้อโต้แย้งจากทางผู้เช่าซื้อได้เช่นกันว่าการกล่าวอ้างของผู้ให้เช่าซื้อนั้นสามารถนำพยานหลักฐานมานำสืบได้หรือไม่ แต่ประเด็นที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าน่าจะสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ คือ เรื่องของผลประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าซื้อเชื่อว่าจะได้ตามสัญญานั้น ผู้ให้เช่าซื้อพึงที่จะพิจารณาอยู่ในเบื้องต้นแล้วว่ารรถยนต์ที่เช่าซื้อมานั้นผู้เช่าซื้อจะนำไปใช้เพื่อการพาณิชย์ หรือเพียงนำไปใช้เป็นการส่วนตัว โดยผู้ให้เช่าซื้อสามารถจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อค่าความเสื่อมที่ลดลงของตัวทรัพย์สินที่เช่าซื้อมานั้นได้¹⁰⁶

เมื่อนำแนวความคิดในประเด็นดังกล่าวข้างต้นเปรียบเทียบกับกรณีของสัญญาเช่าซื้อ อาจพบว่าการทำสัญญาเช่าซื้อ การที่ผู้เช่าซื้อทำสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สินสิ่งใดแล้ว ปรากฏต่อมาว่าผู้เช่าซื้อเกิดผิดสัญญามิได้ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้กับผู้ให้เช่าซื้อ โดยหลักหรือข้อตกลงตามสัญญา

¹⁰⁶ อย่างไรก็ดีในปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) การกำหนดมูลค่าผลประโยชน์ที่เชื่อว่าจะได้รับหรืออัตราดอกเบี้ยตามสัญญาเช่าซื้อมานั้น ผู้ให้เช่าซื้อมักกำหนดตามรุ่นและปีของรถยนต์ที่ทำสัญญาเช่าซื้อ

อาจต้องให้ผู้เช่าซื้อส่งมอบทรัพย์สินคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อ หรือให้ผู้ให้เช่าซื้อ กลับเข้าครอบครองทรัพย์สินที่เช่าซื้อนั้นตามเดิมอันเป็นลักษณะของการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเป็นการชำระหนี้อย่างเจาะจงอย่างหนึ่ง แต่หากไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินนั้นคืนได้ ก็ให้ผู้เช่าซื้อชดเชยค่าเสียหายชดเชยแทนจากการที่ไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินนั้นคืนได้ หรือในกรณีที่ผู้ให้เช่าซื้อสามารถเข้าครอบครองทรัพย์สิน แล้วได้นำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดแล้วได้รับชำระหนี้ได้น้อยกว่ามูลค่าสัญญาเช่าซื้อที่ตกลงไว้จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายแก่ผู้ให้เช่าซื้อ โดยเมื่อพิจารณาในมุมมองของนิติเศรษฐศาสตร์แล้ว การชดเชยค่าเสียหายดังกล่าวควรเป็นจำนวนเท่าไรนั้นอาจต้องพิจารณาจากสูตรและแนวความคิดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วในเบื้องต้น เพื่อให้สามารถขยายผู้ที่มิได้ผิดสัญญาได้อย่างเพียงพอ และเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้รับความเป็นธรรมที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

โดยเมื่อนำสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้ว จะพบว่าจำนวนค่าเสียหายหรือตัวเลขที่ออกมา นั้นจะน้อยกว่าค่าเสียหายที่ศาลกำหนดโดยอาศัยเพียงดุลพินิจที่มีได้อยู่บนพื้นฐานที่สามารถคำนวณได้ จึงได้ค่าเสียหายที่แตกต่างออกไป ดังนั้นหากอาศัยสูตรที่ผู้วิจัยนำเสนอซึ่งอยู่บนพื้นฐานที่สามารถคำนวณได้ ก็จะส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเหตุที่ผู้วิจัยกล่าวอ้างว่าสูตรดังกล่าวสามารถธรรมาธิความยุติธรรมให้แก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเหตุผล 2 ประการดังนี้

1) ความเป็นธรรมในแง่เนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ การกำหนดค่าเสียหายโดยพิจารณาถึงแนวความคิดในมุมมองทางนิติเศรษฐศาสตร์จะเป็นการกำหนดค่าเสียหายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นค่าเสียหายที่สามารถคำนวณโดยอาศัยหลักการในทางทฤษฎีได้ กล่าวคือ สูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้น ได้พิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าซื้อพึงได้รับจากการตกลงทำสัญญาเช่าซื้อ โดยเหตุที่ผู้วิจัยพิจารณาถึงผลประโยชน์ของผู้ให้เช่าซื้อ (Premium) ดังกล่าว เนื่องจากผู้วิจัยได้พิจารณาถึงแนวความคิดทางทฤษฎีในการกำหนดค่าเสียหายในด้านมุมมองทางนิติศาสตร์ประกอบด้วย อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ (Premium) ที่ผู้ให้เช่าซื้อพึงได้รับนั้น ผู้วิจัยก็ได้พิจารณาแต่เฉพาะในด้านมุมมองของผู้ให้เช่าซื้อเพียงเท่านั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงจำนวนผลประโยชน์ที่ควรจะเป็นและไม่ก่อประโยชน์กับผู้ให้เช่าซื้อมากเกินไป โดยผู้วิจัยได้นำแนวความคิดในเรื่อง “ค่าของเงินตามเวลา” (Time Value of Money) มาประกอบการพิจารณาพร้อมด้วย ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวจะสะท้อนถึงผลประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าซื้อพึงได้รับ ณ วันที่สัญญาเช่าซื้อเลิกกัน

2) ความเป็นธรรมในด้านตัวบุคคล กล่าวคือ การกำหนดค่าเสียหายจากสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้น ได้คำนวณจากมูลฐานในทางทฤษฎีทั้งทางนิติศาสตร์ ประกอบกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์แล้ว จะส่งผลทำให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายแก่ผู้ให้เช่าซื้อตามจำนวนที่พึงจะ

ได้รับ และในเวลาเดียวกันนั้นค่าเสียหายดังกล่าว ก็จะไม่ทำให้ผู้เช่าซื้อหรือจำเลยจะต้องชำระค่าเสียหายไปมากกว่าจำนวนที่ตนพึงต้องเสีย อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงค่าเสียหายที่เป็นดุลยภาพ¹⁰⁷ อันเกิดขึ้นระหว่างผู้เช่าซื้อและผู้ให้เช่าซื้อ

อย่างไรก็ดี แม้แนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์จะเป็นแนวความคิดที่แพร่หลายในกลุ่มประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่า จะไม่สามารถนำมาปรับใช้กับแนวความคิดของกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ได้ เนื่องจากแนวความคิดในเรื่องนิติเศรษฐศาสตร์นั้น เป็นกระบวนการเพื่อเข้าถึงปัญหาและหาทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีใช้กฎหมายสารบัญญัติ หรือเป็นแนวความคิดที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยแนวความคิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ศาลสามารถหยิบยกแนวความคิดดังกล่าวขึ้นมา เพื่อสร้างความเป็นธรรมของกลุ่มความทั้งสองฝ่ายได้ แต่อย่างที่ได้อธิบายไว้ว่าแนวความคิดในเรื่องนิติเศรษฐศาสตร์มิได้เป็นแนวความคิดที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่งผลให้ประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) อย่างประเทศไทยไม่สามารถ หรือยากที่จะนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้โดยตรง ดังนั้นแนวทางที่จะสามารถนำแนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์มาปรับใช้กับระบบกฎหมายในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) ก็อาจสามารถทำได้ใน 2 แนวทางกล่าวคือ

1) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่านิติเศรษฐศาสตร์นั้น เป็นแนวความคิดที่แพร่หลายในกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) แต่ก็มิได้หมายความว่า เป็นแนวความคิดหรือหลักกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้น การนำนิติเศรษฐศาสตร์อันเป็นกระบวนการในการเข้าถึงปัญหาและหาทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในคดีของกลุ่มประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) นั้น ก็มีใช้เรื่องยากแต่อย่างใด เพียงเผยแพร่แนวความคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ให้ผู้พิพากษา หรือนักกฎหมายในประเทศให้มีความรู้ความชำนาญในแนวความคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

2) อย่างไรก็ดี หากต้องการให้แนวความคิดในทางนิติเศรษฐศาสตร์มีลักษณะเป็นรูปธรรมและสามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ง่ายยิ่งขึ้น ก็สามารถนำแนวความคิดดังกล่าวประกาศให้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เป็นระเบียบของประธานศาลฎีกา เรื่องการคำนวณค่าเสียหาย

¹⁰⁷ ดุลยภาพ (Equilibrium) หมายถึง ภาวะที่แรงซึ่งกระทำในทิศทางตรงกันข้ามอยู่ในภาวะสมดุล มีเสถียรภาพ และสถานการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งหากเปรียบเทียบในแนวความคิดเศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับ การตลาดแล้ว แรงที่กระทำในทิศทางตรงกันข้ามนั้น ได้แก่ อุปสงค์และอุปทาน โดยด้านอุปสงค์คือ ผู้ซื้อต้องการซื้อด้วยราคาต่ำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ส่วนด้านอุปทานคือ ผู้ขายต้องการขายด้วยราคาสูงที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2554, จาก <http://www.econ.neu.ac.th/web/chapter/lesson03/detail16.html>

ในคดีเช่าซื้อโดยกระบวนการทางนิติเศรษฐศาสตร์ หรือ กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เพื่อที่ผู้พิพากษาสามารถหยิบยกขึ้นปรับใช้กับข้อเท็จจริงในคดีได้สะดวกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีอีกแนวความคิดหนึ่งที่ว่าควรนำแนวความคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งสามารถกำหนดหลักเกณฑ์โดยอาศัยประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดวิธีการและมาตรการในการกำหนดค่าเสียหายในคดีเช่าซื้อรถยนต์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า

1) การที่กำหนดสูตรการคำนวณค่าเสียหายเป็นประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญานั้น อาจเป็นการสนับสนุนให้มีการผิดสัญญาเช่าซื้อกันเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก หากผู้เช่าซื้อหรือผู้ให้เช่าซื้อสามารถทราบว่าเมื่อมีคดีเช่าซื้อขึ้นสู่ศาล ผู้พิพากษาจำเป็นต้องกำหนดค่าเสียหายให้จำนวนเท่าใดแล้ว คู่สัญญาทั้งสองอาจหาช่องทางหรือวิธีการที่จะทำให้ตนได้ประโยชน์สูงสุด และอาจส่งผลทำให้เกิดการหาประโยชน์จากการผิดสัญญาได้ 2) นอกจากนั้นสูตรที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นเป็นสูตรที่ผู้วิจัยเสนอเพื่อให้ผู้พิพากษาใช้เป็นมาตรฐานการการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหาย ดังนั้นสูตรดังกล่าวจึงเป็นการธำรงความยุติธรรมในขั้นตอนการพิจารณาและตัดสินคดี ซึ่งแตกต่างจากการกำหนดไว้ในประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาอันเป็นการธำรงความยุติธรรมในขั้นตอนก่อนการเริ่มตกลงทำสัญญา

ดังนั้นการที่ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายอันพอสมควร และชัดเจนแน่นอนให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อโดยไม่ได้สร้างภาระแก่ผู้เช่าซื้อมากเกินไปนั้น จะเท่ากับเป็นการธำรงความยุติธรรมให้แก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยงานวิจัยฉบับนี้ก็มีได้กล่าวไว้ว่าศาลควรต้องพิจารณาแต่หลักการในทางนิติเศรษฐศาสตร์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ก็ควรที่จะให้หลักการดังกล่าวเข้ามามีบทบาทในการประกอบการใช้ดุลพินิจ เพื่อให้เกิดความสมดุลกันระหว่างหลักการทางนิติศาสตร์และหลักการทางเศรษฐศาสตร์ต่อไป